

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА

СВІТЛИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 45 (1774)

П'ятниця, 8 листопада 2013 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

9 Листопада —
ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ
ПИСЕМНОСТІ ТА МОВИ

«ЛЮБІТЬ УКРАЇНУ, ЯК СОНЦЕ, ЛЮБІТЬ!»

Наталія МАЛАЩИНСЬКА,
вчитель початкових класів
Новофедорівської школи-ліцею
Сакського району, АР Крим

Вивчення традицій та звичаїв українського народу на уроках у початковій школі

*Любїть Україну у сні й наяву,
Вишневу свою Україну!
Красу її вічно живу і нову,
І мову її солов'їну!*

Україно моя, земле моя українська! На твоїх просторах цвітуть сади, плінуть ріки, ниви відзвонюють на сонці золотим налигим колосом! Люблю тебе, плекаю, обожнюю, хвилююсь за твоє майбутнє і сьогодні!

Україна — країна, в якій ми народилися, країна, в якій ми ростемо, здобуємо освіту та продовжуємо жити, поважаючи всі її традиції, звичаї. Україна — це наша Батьківщина, якою ми пишаємось. Ми — патріоти своєї держави, і маємо з гордістю носити назву

своєї нації — українці!

Без любові до Батьківщини, готовності примножувати її багатства, оберігати честь і славу, а за необхідності — віддати життя за її свободу і незалежність людина не може бути громадянином. Як синтетична якість патріотизм охоплює емоційно-моральне, дієве ставлення до себе та інших людей, до рідної землі, своєї нації, матеріальних і духовних надбань суспільства.

Патріотичні почуття дітей молодшого шкільного віку ґрунтуються на їхньому інтересі до найближчого оточення (сім'ї, батьківського дому, рідного міста, села), яке вони бачать щодня, вважають своїм, рідним, нерозривно пов'язаним з ними. Важливе значення для виховання патріотичних почуттів у учнів має приклад дорослих, оскільки вони значно раніше переймають певне емоційно-позитивне ставлення, ніж починають засвоювати знання.

Патріотизм як моральна якість має інтегральний зміст. З огляду на це в педагогічній діяльності я поєдную ознайомлення дітей з явищами суспільного життя, народознавством, засобами мистецтва, практичну діяльність учнів (праця, спостереження, ігри, творча діяльність та ін.) з національними державними святами, визначними датами з історії України.

(Продовження на 12-й стор.)

НАЦІОНАЛЬНІСТЬ — КРИМЧАНИН?

Ось таке пострадянське диво у нас народилося, замішане на страху кримських можновладців перетворитися з міністрів на працівників облдержадміністрації, а депутатів Верховної Ради автономії — на депутатів обласного масштабу. Це зараз, а піком «автономізації» були яскраві сепаратистські настрої, що мали місце, коли обрали власного президента, а він організував нам московський уряд, який мешкав в Алушті, аби приємне збіглося з дуже приємним. Тоді Президент України Леонід Кравчук змуше-

ний був навіть звертатися до Організації Об'єднаних Націй, бо приєднання «держави» Крим до Росії вже оформлялося юридично. А оскільки такої територіальної, а не національної автономії ймовірно немає у цілому світі, то все це треба було про всяк випадок якось обґрунтувати. Ось і з'явилася нова спільнота — кримчани, з'явилася на вимогу часу і обставин. Головні її прикмети — це російськомовність, любов до Росії і нелюбов до «хохлів», і при цьому відсутність якоїсь своєї націо-

нально-культурної бази, бо, зрештою, нічого, окрім перших двох пунктів, цих людей не об'єднувало. Та минув час, і все згладилось або майже згладилось. Сьогодні народні депутати від Криму вже мусять пояснювати, чому не вживають мову своєї держави у вищому її законодавчому органі. І посилаються не на те, що вона викликає у них відразу (як могли б пояснити це роки двадцять тому), а на те, що роблять це із принципу, бо під час пленарної роботи нібито звертаються до своїх

виборців, хоча їхні виступи ніде не транслюються, якщо не супроводжуються при цьому бійкою чи якимись іншими брутальними явищами. Але і це минеться, а зрештою, і не має особливого значення. Не знаю, чи помітили українські націоналісти, але прихід до влади Партії регіонів у мовному питанні позначився не тільки законом Колесніченка — Ківалова, але й певним позитивом: бо хіба ж можна відверто ігнорувати мову, якою послуговується Президент і яку в му-

ках намагається демонструвати Прем'єр-міністр? Огож бо!

Та «круглий стіл», організований Всеукраїнським інформаційно-культурним центром на чолі з Миколою Кузьміним, був присвячений дещо іншому питанню, хоча саме там нагадали мені про новоутворену «національну ідентичність», що насправді є суто політичною, подібно до «радянської людини», на виховання якої було націлене суспільство, аби та і гадки не мала про претензії на свою етнічну територію. Втім, імперія розпалась, й народи

взялися надолужувати втрачене, і, як з'ясувалося на «круглому столі» (сама я чомусь про це ніколи не замислювалася), росіяни, зокрема кримські, стали почуватися дещо обділеними, бо не знаходили своєї приналежності до жодної ідентичності. А це, як зазначила учасниця «круглого столу» Ольга Духнич, викликало роздратування щодо народів, котрі мають своє яскраво виражене національне обличчя. А Маргарита Араджіоні підкріпила цю тезу прикладом. Вона розповіла про севастопольську дівчинку, яка зізналася, що її дратують кримські татари в каракулевих шапках. І тільки тоді, коли вона усвідомила себе часточкою одного із багатьох, російського народу, дівчинка примирилася з тим, що не всі навкруги такі, як вона.

(Продовження на 3-й стор.)

КРИМСЬКА СВИТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:

Міністерство культури і туризму України, Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта" "БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Ресстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

РЕДАКЦІЯ НЕ ЗАВЖДИ ПОДІЛЯЄ ДУМКИ АВТОРІВ ПУБЛІКАЦІЙ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДОСТОВІРНІСТЬ ФАКТІВ НЕСУТЬ АВТОРИ.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22 (050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф» вул. Фрунзе, 47-б м. Київ, 04080
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор Олександр БІЛАШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com

ДО 200-РІЧЧЯ КОБЗАРЯ

РУШНИК ЄДНОСТІ З КРИМУ

КРИМСЬКІ ВИШИВАЛЬНИЦІ СТВОРЯТЬ РУШНИК РУЧНОЇ РОБОТИ, ЩО СИМВОЛІЗУЄ КУЛЬТУРУ ВСІХ НАРОДІВ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ НА ПІВОСТРОВІ

У Кримському етнографічному музеї 4 листопада з ініціативи міністра культури Автономної Республіки Крим Альони Плакіді відбулася зустріч з громадськістю.

У ній взяли участь представники 26 республіканських і регіональних національно-культурних товариств, вишивальниці творчих об'єднань — «Калинонька» (м. Сімферополь), Севастопольського благодійного фонду відродження кримськотатарської культури С. Ізідінова, а також переможниця I Республіканської бієнале української вишивки ім. Віри Роїк

Ірина Танська (м. Саки), син Героя України, засновниці сучасної школи української вишивки в Криму Віри Роїк — Вадим Роїк та інші.

Після активного обговорення було прийнято рішення створити робочу групу з вишивання рушника, координатором якої призначена заступник директора КРУ «Етнографічний музей» Людмила Науменко.

На зустрічі вирішено зібрати зразки вишивки народів Криму, запросити дизайнерів і художників для створення макета. І в 2014 році, який оголошено Роком Та-

раса Шевченка, реалізувати цей проект під робочою назвою «Рушник всекримської єдності».

Передбачається, що рушник буде вишитий до Дня Конституції Автономної Республіки Крим. «Рушник ручної роботи буде виконаний за всіма канонами національної вишивки. Він символізуватиме багатонаціональний Крим, культуру всіх народів, що проживають на півострові. Рушник може бути презентований у різних регіонах України», — сказала Альона Плакіда.

Ще один рушник планується виготовити до 200-річчя великого поета, художника, мислителя Тараса Шевченка. На цьому рушнику вишиють вірші Кобзаря в перекладі мовами народів Криму.
micult-crimea.gov.ua

ДЕНЬ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОЇ МОВИ ТА ПИСЕМНОСТІ

5 листопада у Республіканській кримськотатарській бібліотеці ім. І. Гаспринського пройшли заходи, присвячені Дню кримськотатарської мови та писемності. Святкові заходи організовано в рамках реалізації завдань Президента України щодо зміцнення міжнародної згоди, задоволення культурних і освітніх потреб національних меншин.

Від імені Ради міністрів Криму присутніх привітала міністр культури АРК Альона Плакіда: «Кримськотатарська мова має багату історію, це — скарбниця духовних цінностей народу й основа його культури. Наше спільне завдання — сприяти збереженню та розвитку кримськотатарської мови».

У рамках заходу відкрилася книжкова виставка «Наша мова — наше майбутнє» та виставка робіт художниці Зареми Молла й Ельміри Хайруллаєвої. Крім того, присутнім презентували Російсько-кримськотатарсько-український фразеологічний словник Сейрана Усеїнова та Російсько-українсько-кримськотатарський словник юридичних термінів Олега Рустємова.

Альона Плакіда подякувала авторам видань за роботу та висловила впевненість у тому, що ці словники займуть гідне місце у кримських бібліотеках.

Управління інформаційної політики Ради міністрів АРК

«ОБ'ЄДНАЙМОСЯ Ж, БРАТИ МОЇ!»

9 Листопада — відкриття всеукраїнського конкурсу учнівської творчості, присвяченого Шевченківським дням

3 нагоди відзначення у 2014 році 200-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка та на виконання Указу Президента України від 22 березня 2002 року № 284 «Про Всеукраїнський конкурс учнівської творчості» XIII Всеукраїнський конкурс учнівської творчості, що проходить під гаслом «Об'єднаймося ж, брати мої!» та присвячений Шевченківським дням, проводиться з 1 листопада 2013 року до 25 лютого 2014 року (лист МОН від 24.10.2013 р. № 1/9-744).

9 листопада 2013 року, в День української писемності та мови, в усіх регіонах України відбудеться урочисте відкриття конкурсу.

Творчі роботи переможців III етапу конкурсу у номінаціях «Література» та «Історія України і державотворення» (по 5 робіт із кожної номінації) у друкованому та електронному варіантах приймаються до 10 лютого 2014 року за адресою: 03035, м. Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, каб. 214, тел. (044) 248-18-13; e-mail: obdarovani.iitso@ukr.net.

До розгляду у конкурсі приймаються роботи на тему: «Україна, як і великий наш Кобзар, — вічні» (сім'я > родина > рід > народ > нація) у номінаціях «Література» та «Історія України і державотворення», які раніше не подавалися до участі в інших наукових та творчих конкурсах регіонального та державного рівнів.

Творчі роботи з літератури за вибором автора можуть бути різноманітними за жанром.

Конкурсні роботи з історії повинні мати дослідницький характер із обов'язковим залученням оригінальних джерел (джерела усної історії, архівні матеріали, матеріали періодики, мемуари, щоденники, кінофотодокументи тощо).

До усіх творчих робіт з історії обов'язково додаються тези-анотації (короткий зміст роботи) обсягом до 2 сторінок. Конкурсна робота може бути виконана одним або кількома авторами. Наставниками юних дослідників можуть бути вчителі, викладачі, керівники гуртків тощо.

Конкурсні роботи у номінації «Історія України і державотворення» мають складатися зі вступу, в якому автор обґрунтовує мету свого дослідження; основної частини, в якій розділи повинні мати назву та обов'язкове логічне завершення структурних компонентів основної частини; висновку; списку використаних джерел і літератури в алфавітному порядку.

Текст творчої роботи з історії та літератури роздруковується на папері формату А4, шрифт Times New Roman, кегль 14, інтервал полуторний. Обсяг 15-25 сторінок. Поля: ліве — 30 мм, нижнє і верхнє — по 20 мм, праве — 10 мм. Поетичні доробки учнів подаються у довільній формі.

Прес-служба Міністерства освіти і науки України

МІНКУЛЬТУРИ ЗАПРОВАДИТЬ НАГОРОДУ ДЛЯ МЕЦЕНАТІВ

Міністерство культури України має намір щороку відзначати меценатів і спонсорів, які суттєво підтримують культурні проекти. З цією метою воно запровадить свій особливий знак. Про це заявив у понеділок на прес-конференції міністр культури Леонід Невохатко, передає кореспондент Укрінформу.

«Ми в Міністерстві культури хотіли б придумати знак — красивий, вишуканий, елегантний, — який за підсумками року можна було б вручати тим меценатам і спонсорам, хто зробив найбільший внесок у підтримку української культури», — сказав Л. Невохатко.

Він уточнив: цю нагороду мають придумати люди творчі. «Я хотів би, щоб цю нагороду зробили талановиті молоді художники. Я його бачу як художній твір, а не просто статуетку. З тим, аби коли це людині вручили

десь на сцені — скажімо, Національного палацу «Україна», — то це було красиво. За розміром — як половинка формату А4», — зазначив міністр. За словами Л. Невохатка, він уже мав розмову з цього приводу в Академії мистецтв. Кращі варіанти нагороди будуть обговорені публічно.

Шодо кандидатів, то, на думку міністра, цього року можуть стати Юрій Коптев і Олексій Шереметьєв. «Олексій Шереметьєв суттєві кошти вкладає у збереження української національної культурної спадщини. А Юрій Коптев — українець з Прилук Чернігівської області, який багато років живе в Москві. Він, зокрема, профінансував два пам'ятники біля театру імені Франка — Гнату Юрі та нещодавно відкритий пам'ятник Сергієві Данченку», — поінформував він.

Л. Невохатко додав, що на сайті Мінкультури відкриють сторінку, куди можна буде надсилати пропозиції щодо кандидатів.

ГІДНО ВШАНУЄМО ПАМ'ЯТЬ...

Координатор Громадського комітету в Криму із вшанування 80-ї річниці пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років в Україні, голова ГО «Українська громада Криму» Владислав Хмеловський оприлюднив відкрите звернення до кримської влади із закликом гідно вшанувати пам'ять невинних жертв Голодомору.

У зверненні, зокрема, йдеться про те, що Президент України своїм Указом «Про заходи у зв'язку з 80-ми роковинами Голодомору 1932-1933 років в Україні» № 430 від 19.08.2013 р. доручив:

«...Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям розробити і забезпечити виконання регіональних планів заходів у зв'язку з 80-ми роковинами Голодомору 1932-1933 років в Україні, зокрема, забезпечити покладання у День пам'яті жертв голодоморів траурних вінків та композицій із житніх і пшеничних колосків до пам'ятних знаків, місць поховань жертв голодоморів, ушанування пам'яті померлих хвилиною мовчання, проведення інших скорботних заходів, належне впорядкування місць поховань жертв голодоморів».

Від імені та за дорученням Громадського комітету В. Хмеловський звертається до кримського уряду з проханням оприлюднити розроблений зазначений регіональний план та забезпечити його виконання в Криму згідно з відповідним указом Президента України.

Учасники Громадського комітету в Криму закликають усіх людей доброї волі, хто поділяє біль та скорботу українського народу, 23 листопада о 16-й годині запалити свічку пам'яті за душі тих, хто став жертвою Голодомору. Всі заходи, які організуються Громадським комітетом, проходять без використання партійної символіки.

Учасники Громадського комітету в Криму закликають усіх людей доброї волі, хто поділяє біль та скорботу українського народу, 23 листопада о 16-й годині запалити свічку пам'яті за душі тих, хто став жертвою Голодомору. Всі заходи, які організуються Громадським комітетом, проходять без використання партійної символіки.

Учасники Громадського комітету в Криму закликають усіх людей доброї волі, хто поділяє біль та скорботу українського народу, 23 листопада о 16-й годині запалити свічку пам'яті за душі тих, хто став жертвою Голодомору. Всі заходи, які організуються Громадським комітетом, проходять без використання партійної символіки.

Учасники Громадського комітету в Криму закликають усіх людей доброї волі, хто поділяє біль та скорботу українського народу, 23 листопада о 16-й годині запалити свічку пам'яті за душі тих, хто став жертвою Голодомору. Всі заходи, які організуються Громадським комітетом, проходять без використання партійної символіки.

ПОРУШУЮЧИ ВСІ ЗАКОНИ І НОРМИ

Севастопольські чиновники, які щохвилини думають про покращення життя городян, разом із такими самими чесними депутатами вкотре за свідчили усьому світові свою мудрість. Цього разу — виділенням підприємцю Євгену Денисову земельної ділянки і наданням дозволу на будівництво торговельно-розважального комплексу — двоповерхового продуктового магазину та фітнес-залу під вікнами житлового будинку на вулиці Маринеско, 11, на відстані... 70 сантиметрів від його стін.

Не йдеться і про здоровий глузд — на земельній ділянці проходять водна і газова магістралі, а менше ніж за 100 метрів знаходиться продовольчий супермаркет та інші магазини. Але то нічого не вартє порівняно із забатанками ділка. Інспекція державного архітектурно-будівельного контролю мусила б здійснювати контроль за дотриманням будівельних норм, стандартів і правил при будівництві різних об'єктів на те-

риторії Севастополя, але це вже не перший скандал, пов'язаний з її діяльністю чи бездіяльністю. Про корумпованість справи і правомірність узгоджень можна лише здогадуватись.

Експерти та інша техніка розбудили мешканців вранці 30 жовтня, і вони стали на захист своєї прибудинкової території. Охоронці, яких найняв забудовник, хапали людей і викручували їм руки. Мешканці вчергове звернулись по допомогу до депутатів міської ради та направили запит до прокуратури Гагаринського району з проханням перевірити законність видачі дозвільних документів та відповідність нормам будівництва. Нині мешканці будинку, який, за їхніми словами, досі, з 2006 року, не взятий на баланс і ніде не числиться, а вони не знають навіть, за що платять гроші «Югжилсервісу», виставили намети та перейшли до цілодобового чергування для захисту своєї прибудинкової

УКРАЇНА ПАМ'ЯТАЄ - СВІТ ВИЗНАЄ!

комітету в Криму закликають усіх людей доброї волі, хто поділяє біль та скорботу українського народу, 23 листопада о 16-й годині запалити свічку пам'яті за душі тих, хто став жертвою Голодомору. Всі заходи, які організуються Громадським комітетом, проходять без використання партійної символіки.

каном і почали рити котлован. Обурені батьки вранці 4 листопада перегородили дорожку і змусили техніку покинути територію школи. Їм пощастило прорватись на прес-конференцію, яку дає щопонеділка градоначальник Володимир Яцуба. Його відповідь була промовистою: «Якщо у них всі документи є, якщо люди заплатили гроші, ті документи, в яких стоїть печатка, ніхто не ска-

сує. Рішення міськради є законом, решта — емоції».

Але такі заяви голови міськдержадміністрації не злякали батьків, які увечері разом з проросійськими козаками і старшокласниками гімназії розібрали паркан. Міліція не заважала обуреним громадянам.

Що це — чергова оборона севавтопольців чи громадянська війна із забудовниками — побачимо найближчим часом.

Зараз за діями протестуючих встановлено цілодобове відео- та аудіоспостереження, чергують охоронці.

На знак протесту колишній підводник Василь Вандич оголосив голодування.

Микола ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ

Аналогічна ситуація, не менш цинічна, склалась із скоробатками, які, вирубавши 20 дерев, вирішили побудувати на території севавтопольської гімназії № 10 два 11-поверхових будинки. Будівництво обгородили пар-

НАЦІОНАЛЬНІСТЬ — КРИМЧАНИН?

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

То як бути подібним людям, що випали зі своєї національної спільноти або ж завжди перебували поза нею, обмежуючись політичним «титолом» «старшого брата»? Тут виникла справжня дискусія. Хтось вважав, що кожен може обирати свою ідентичність «від літаря», а комусь здавалося, що тут важливо врахувати, ким вважає тебе оточення. Була й категорична позиція: не стане собака кішкою. Та що робити, якщо людина починається «ніким», як росіянина долучити до глибинної російської культури, пробудити в ньому те, що запрограмовано генами?

Ці питання неабияк хвилювали Ольгу Духнич, їй бракувало російських ресторанів та культурних центрів. На диво, й інші учасники «круглого столу» забули, який чудовий російський культурний центр маємо в Сімферополі, що розташовується в просторій, одній із найгарніших споруд міста, натомість як український знайшов собі прихисток в затісному напівпідвальному вологому приміщенні, а за національним складом працівників та програмою є в рівній мірі як українським, так і кримськотатарським. До речі, там я не чула жодного образливого слова на адресу російського народу, у той час, як росіяни, схоже, завжди налаштовані на полеміку.

Тішило, що за «круглим столом» не було непримирних випадів ні у чий бік. Присутні лише поспівчували росіянам з приводу того, що в Криму більше відчувається українська культурна присутність, ніж їхня. Йшлося, зокрема, про українську кухню, втім, росіянам порадили замість того, щоб гніватися, якщо відкривається чийсь національний ресторан, відкривати свій, а не чергову точку загального харчування, розраховану на позанаціонального кримчанина, коли люди дійсно не задоволені тим, що сьогодні російська ідентичність асоціюється переважно лише з православ'ям.

Відкриваючи роботу «круглого столу» (до речі, його тема: «Шляхи національної ідентичності: політика чи культура»), генеральний директор ВІКЦУ Микола Кузьмін зауважив:

— Порівнюючи себе з оточенням, людина приписує собі хороші риси, а іншим — такі

собі. Це один із примітивних шляхів реалізації своєї ідентичності. Але є й інший шлях, який потребує значних зусиль. Це відродження національної культури, традицій, використання національного одягу. Такий шлях — продуктивний, на відміну від прагнення протиставити себе іншим, що, до речі, нерідко стає в нагоді політикам.

Ті, кому здається, що ідентичність можна обирати собі, як рукавички, і навіть мати їх кілька пар, вважають, що на вибір суттєво впливає ресурс, який може забезпечити певна національна група. І такий підхід (щодо ресурсу) не варто відкидати. Ми ж бо пам'ятаємо, як діти з українських сімей ледь не поголовно записувалися росіянами, бо належати до компанії «старших» було престижно. Багато з них принципово «не розуміло» рідної мови і зневажало тих, хто нею послуговувався (їх сьогодні називають манкуртами).

Суттєво, що у той час, як присутніми велись пошуки російської продуктивної ідентичності, що могла б об'єднати народ на основі своїх національно-культурних цінностей, головний редактор кримськотатарської газети «Голос Крима» Ельдар Сейтбекіров був заклопотаний протилежним. Представляючи народ, що має виразне національне обличчя, він радів інтеграційним процесам і був налаштований на подальше їхнє зміцнення. Редактора тішило, що його доньки мають подруг росіянок, які іноді вже вживають кримськотатарські слова, радів, що російські дівчата не гірше за татарок виконують їхні танці, і обурювався через випуск дуже

дорогих підручників з точних наук кримськотатарською мовою, за якими нікому і навряд чи буде кому ближчим часом викладати, тож доцільніше було б видавати їх мовою загальнозрозумілою. І так міркувати чоловіку зовсім не заважала каракулева шапка, в якій він сидів.

Гідно поведився і Володимир Казарін, якого я тривалий час вважала виразником суто російських ідей, та ще й агресивного толку. Пам'ятаю, як років тридцять тому він приїхав до Криму з російської глибинки молодим науковцем-русистом, як підтримував і відстоював усе, пов'язане з батьківщиною. Та нещодавно переконалася — всі ми змінюємося, стаємо кращими, розважливішими, справедливішими. Цього разу Володимир Павлович теж говорив про об'єднаних ментів, точки дотику з євразійським світом.

Цікавим здалося і спостереження, що мало місце за «круглим столом», пов'язане з динамікою, якої зазнає українство Криму сьогодні: у той час, як для старшого покоління головною ознакою ідентичності і патріотизму була мова, молодь, яка любить свою батьківщину, не надає цьому показнику особливого значення. Хоча від себе можу додати: якщо такі українці не набудуть ідентичності «кримчанин», то з віком вони теж навчаться цінувати рідне слово. А поширену позицію української громади дуже вдало сформулював лідер організації «Українська громада Криму» Владислав Хмеловський:

— Я б хотів бачити громадянську націю з основним українським кодом і зі збережен-

ням національної ідентичності всіх народів.

То чи будемо жити у мирі і злагоді у нашому кримському домі? Ольга Духнич, наймолодша і, здається, найпрактичніша із присутніх, вважає, що це залежить від того, на чому будемо заробляти, на мирі чи на війні. І тут мушу засмутитися, бо вона має сенс — процесами в Україні і Криму керують політики, кожен з яких працює на власну аудиторію, протиставляючи її іншим. А перед особистою вигодою відступують на десятитисячний план всезагальні інтереси. Чи думали про людей, скажімо, кілька партійних лідерів, що створили на межі тисячоліть одразу три «Народні рухи» і, попри рішення суду, ніхто так і не випустив зі своїх рук цей коліс ув'язаний бренд? Ті, хто втервся до влади, а отже, і до найвищих благ, навіть полюбують розігрувати «національну карту» — це обіцяє підтримку одразу великої електоральної групи. І їхній енергійний вплив навряд чи переважить ось такими «круглими столами» з присутністю кількох журналістів. Тут би мали бути представники усіх наших телеканалів, бо акції миру і злагоді завжди минають непоміченими (як, наприклад, робота «Кримського політичного діалогу», де, хоч і не задарма, люди роблять добру справу), а ось на скандальні міжнародні «шоу» збігається вся журналістська братія, аби Україна бачила: немає миру під олівами.

Ця негативна інформація, що породжує безнадію і стрес, має урівноважуватися позитивом, який не у підлабунницькому вихвалюванні влади, а у природі внутрішніх процесів, що таки відбуваються в нашому суспільстві.

Тамара СОЛОВЕЙ

«РОСІЙСЬКІ МАРШІ» В КРИМУ: НЕ МАСОВІ І МАРГІНАЛЬНІ...

Традиційні масові заходи проросійських сил Криму, присвячені Дню народної єдності, що 4 листопада офіційно відзначається в сусідній Росії, цього разу зібрали дещо більше учасників, аніж кілька останніх років. Водночас «Російські марші» знову показали, як зазначають експерти, відсутність єдності серед проросійських сил півострова і невелику їхню популярність у кримчан.

Під баранний бій майже півтисячі активістів козаків і проросійських організацій у Сімферополі і три сотні — у Севастополі взяли участь у «Російських маршах». У Сімферополі увечері 3 листопада до маршу приєднались активісти молодіжних радикальних об'єднань, які запалили фаєри, а деякі з них «зігували» та кричали: «Один за всіх — всі за одного!». Наступного дня в Севастополі на марші відвертих неонацистських проявів не було, але приїхали ті ж козаки з кількох регіонів Криму.

В обох містах головним спікером був голова партії «Російський блок» Геннадій Басов, який заявив, що учасники маршу виступають за єднання росіян, українців і білорусів.

«Ми хочемо, щоб білоруси, росіяни та українці були братами! Зараз, у цей складний час, коли політики намагалися розділити і зробити з нас ворогів, нам необхідно об'єднатися, консолидуватися і вийти всім разом для того, щоб захищати нашу ідею, нашу землю, нашу батьківщину, нашу культуру і нашу мову!» — заявив на мітингу у Сімферополі Геннадій Басов.

Під час цієї акції представники «Російського блоку» несли плакати за Митний союз, скандували: «Крим —

Росія — Москва!» і «Три країни — один народ!». Наприкінці заходу в Сімферополі група агресивних молодих людей в масках намагалася підпалити прапор Європейського Союзу, зрештою, коли це не зовсім вдалося, порвали його і топтали ногами.

Ще одна акція на честь російського Дня народної єдності пройшла у Сімферополі окремо. Тут півтори сотні активістів іншої проросійської партії «Руська єдність» теж мітингували проти євроінтеграції і за Митний союз.

Негативна реакція частини кримчан на зміну зовнішньополітичного курсу України, яку демонструє нинішня влада, цілком очікувана і зрозуміла, вважає сімферопольський політичний аналітик Микола Семена. За його словами, європейська тема була не надто популярна в Криму як раніше, так і зараз. Водночас те, що «Російський блок» і «Руська єдність» навіть на такі «розкручені» у мас-медіа заходи, як «Російські марші», здатні мобілізувати максимум лише півтисячі осіб, свідчить, що ці політичні сили залишаються на маргінесі кримської політики, зазначив експерт.

Володимир ПРИТУЛА
(Радіо «Свобода»)

ТИМ ЧАСОМ... 0,0005% СЕВАСТОПОЛЬЦІВ ПІДТРИМАЛИ ПРОРОСІЙСЬКУ АКЦІЮ

Мабуть, голова партії «Російський блок» Геннадій Басов натрапив на якусь золоту жилу фінансування своєї антиукраїнської діяльності — на мітингу 4 листопада 2013 року, присвяченому російському Дню народної єдності, безкоштовно розповсюджувалося вересневе число одноїменної газети, яка була надрукована накладом у 400 000 примірників. Учасників акції було не так багато — в межах 250 осіб, чимала кількість із них прибула з інших міст Криму. Отже, можна зробити найважливіший висновок: проросійську акцію в проросійському місті підтримало менше 0,0005% городян.

Мітинг під пам'ятником аморальній імператриці і тирану українського, російського і кримськотатарського народів Катерині II у Севастополі не відзначався креативністю — оратори нічим особливим не могли розбудити присутніх, окрім безпідставних заяв про те, що керівники європейських держав суцільно мають нетрадиційну сексуальну орієнтацію, тому нічого нам в Європу проситись. Особливо реготали козаки й студенти, які невідомо чому перебували на політичній акції замість навчання розумному і вічному. Для доволі різношерстої публіки — ряжених козаків, студентів, пенсіонерів, колиш-

ніх російських військових лунали й інші лякалки про євроінтеграцію України. Єлеєм на голови присутніх лились слова про майбутнє щастя у союзі з Росією. Перед мітингом я запитав у Геннадія Басова: «Чому, незважаючи на гасла про слов'янську єдність і союз Росії, Білорусії та України, тут відсутні прапори цих держав, окрім Росії?». «Хто хоче — хай приносить ті прапори, ми не залежимо», — заявив проросійський лідер. Запитання про те, як відзначає день єдності Росія, залишилось без відповіді.

Міська держадміністрація через суд заборонила проведення ходи, у тому числі по

проїжджій частині центральної вулиці Леніна. «Тому що вони бояться і не люблять російських людей», — зробив висновок Басов. Все ж козакам вдалося пройтись по асфальту, ігноруючи квоту зауваження міліціонерів. Акція закінчилась біля пам'ятника Нахімову, а черга до дармового кулешу з солдатської кухні була незначною — годували переважно козаків-туристів з Криму.

Громадський комітет «Український Севастополь» 11 червня 2008 р. у зверненні до Президента України В. А. Ющенка попереджав, що встановлення пам'ятника Катерині II «приведе до появи в українському місті ще одного місця для задоволення сепаратистами та російськими шовіністами своїх шовіністичних потреб та проведення шовіністичних ритуалів». Так і сталося...

Микола ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ

ЗЛОЧИН №1 XX СТОЛІТТЯ

З давніх-давен повелося, що кожен монарх — фараон, імператор, король, цар, султан і т. п. вважалися особливими персонами у державі і користувалися необмеженою владою. Моно — означає один. А якщо «один», то й незвичайний. А якщо «особливий», то й божественний, недоторканий. Християнська церква, наприклад, канонізувала царя, визнаючи його як помазанника Божого. «Вся влада від Бога», — цією істиною колись жили. Та більшовики на чолі з Леніном відкинули релігію, відокремили її від держави. А значить, і «помазанника Божого» — царя поставили поза законом.

Микола II, син Олександра III, ставши царем у 26 років, одружився з датською принцесою Алісою Гессенською, внучкою королеви Вікторії. Колишня лютеранка стала «православною великою княгинею Олександрівною Федорівною». П'ять років вони знали одне одного, листувалися, а потім раптом почулися споглади залишили у щоденниках. До наших днів збереглося 50 об'ємних зошитів із записами намісника престолу та його дружини.

«Чудний, незабвенний день в моєй житті, день моєї помолвки с дорогою, ненаглядною моєю Алекс!» — писав щасливий Микола II у щоденнику.

«Любовь захвачена в плен, я связала ей крылья. Больше она не скроется, не улетит от нас...». «Ты — мой, будь уверен. Ты заперт в моем сердце, ключик потерял, и тебе придется остаться там навсегда», — в унісон відповідала Алекс?

Своє кохання вони не приховували. Щасливу пару всі бачили і пишались нею. «Я ніколи не видів двох людей, так любящих друг друга і більше щасливих, ніж вони», — повідомляв в Англію герцог Йоркський.

При коронації у Москві 26 травня 1896 року, яка тривала п'ять годин, Микола II після молебного почав схилятися на оltар, щоб прийняти причастя. Важкий ланцюг ордена Андрія Первозванного вислизнув з шиї царя і з гуркотом упав на підлогу.

— Дурний знак, — заше-

потіла знать³, що й справділося згодом.

Бо колесо історії та долі царя закрутилося, зупинити його було неможливо.

Коли перед коронацією Микола одягнув на голову дружини корону, а перукар прикріпив її до волосся діамантовою шпилькою, та раптом вислизнула. Голка вп'ялася у шкіру голови з такою силою, що імператриця зойкнула, корона Російської імперії відразу ж завдала їй болю.

— Дурний знак, — прошепотіла знать. І це був другий «дзвінок» долі.

Наступного дня після коронації народ гуляв. На Хотинському полі, де відбувалися торжества, зібралося понад 50 тисяч людей. Хтось вигукнув, що пива вистачить лише першим. Після паніки місце святкування стало схожим на «поле битви», лазарети заповнилися постраждалими.

— Дурний знак, — пролунала уже серед народу.

...Бог є Любов. Любов — це життя. Від щасливого кохання народжуються гарні діти. Протягом десяти років царя народила чотирьох дочок — здорових, милих і красивих. Старших назвали Ольгою і Тетяною. Ольга — схожа на батька: м'яка, ніжна, зі світло-русявим волоссям і синіми очима. Тетяна — на півтора року молодша, бліда до матері. Висока, струнка й елегантна, з темно-каштановим волоссям і сірими очима, талановитіша від старшої сестри: грала на фортепіано і любила виходити у світ. Третя дочка — Марія була найпомітнішою із чотирьох сестер. Красуня з рожевими щічками і великими темносиніми очима. Наймолодша Анастасія, маленька й коренаста, росла невгамовною: любила залазити високо на дерева, що викликало хвилювання у прислуги та батьків.

Десять років дружина царя молила Бога, щоб послав їй спадкоємця престолу. Молились цар і весь російський народ. І в 32 роки Олександра (Аліса, Алекс) народила хлопчика, якого назвали Олексієм. Проте з самого народження над дитиною нависла чорна хмара. Він був уражений «королівською хво-

В. Ленін і М. Калінін, 1920 р.

робою» — гемофілією. (Останні сто років захворювання спостерігалося у правлячих дворах Британії, Росії та Іспанії. І досі вважається однією з важких незрозумілих генетичних хвороб). Кров цесаревича не згорталась. Будь-яка травма могла викликати поступове просочування крові в м'язи й тканини. Мати була в розпачі, коли улюблений син плакав і благав: «Мама, допоможи мне!». Одного разу, коли царська родина відпочивала в Польщі, у хлопчика почалися страшні болі. Дитина стогнала і плакала з криком: «Когда я умру, это не будет так больно?». Одинадцять днів і ночей сиділа Олександра біля ліжка сина. Її волосся із золотого перетворилося у сиве. Всі вважали, що цесаревич вмирає. Мати, втративши надію на лікарів і спасіння сина, наказала телеграфувати Григорію Распутіну. Той відповів одразу: «Бог услышал Ваши молитвы. Не убивайтеся. Маленький не умрет». Через день крововилив припинився. Хлопчик вижив. Ніхто не міг пояснити це раптове зцілення, після чого царя перенялася довірою до таємничого «старця» Григорія, називаючи його «наш друг», і відчинила перед ним двері своїх палаців.

Цікавим є лист Г. Распутіна, який передчував свій кінець. «Я чувствую, что расстанусь с жизнью до 1 января. Если я буду убит простыми русскими мужиками, ты, царь, можешь ничего не бояться за детей своих, они

будут царствовать в России еще сотни лет. Но если меня убьют бояре, то они 25 лет не смоют кровь мою... Они покинут Россию. Братья будут убивать братьев, и за 25 лет не останется бояр в стране. Царь земли русской, если ты услышишь звон колокола, ко-

вдмовився від престолу. 12 червня «претендента» на царський престол Михайла Романова та його секретаря Н. Джонсона насильно вивезли вночі з пермського готелю на Мотовілінський завод і там розстріляли. Потім опублікували офіційні відомості про їхню нібито втечу.

Царя і його сім'ю перевезли з Тобольська в м. Єкатеринбург. Охорону — царську гвардію замінили червоноармійцями. Було очевидно, що хмари над родиною згущаються. Проте цар не проявляв активності щодо втечі, вважаючи, що це — нижче його гідності.

Розпочавши громадянську війну, вожді більшовизму сперечалися між собою: розстріляти одного царя чи всю родину. Більшість схилилася до того, що потрібно влаштувати показовий судовий процес над російським самодержавством. Щоб, мовляв, весь світ побачив злочини династії Романових перед «трудящимися». Ленін спочатку теж підтримував цю точку зору, але потім різко змінив її.

Соратниця Ілліча М. В. Феофанова розповідала: «Владимир Ильич... восторженно сказал: «...только послушайте, что пишет Нечаев! Он говорит, что надо уничтожить всю царскую семью. Браво, Нечаев!». Сделав небольшую паузу, Владимир Ильич продолжил: «То, что не удалось осуществить этому великому революционеру, сделаем мы»⁵.

Інший близький соратник «вождя» повідомляє: «Совершенно забывают, — говорил Владимир Ильич, — что Нечаев обладал особым талантом... Достаточно вспомнить его ответ в одной листовке, когда на вопрос — «Кого же надо уничтожать из царствующего дома?» — Нечаев дает точный ответ: «Всю большую ектеную». Ведь это сформулировано так просто и ясно... Все знали, что на большой ектеный вспоминается весь царствующий дом, все члены дома Романовых. Кого же уничтожить из них? — спросит себя самый простой читатель. — Да весь дом Романовых, — должен бы дать себе ответ. Ведь это просто до гениальности!»⁶.

ЗРЕЧЕННЯ

Чи справді так складалися історичні обставини, що зречення російського імператора царя Миколи II престолу (династія проіснувала понад 300 років, за трон загинули мільйони людей) зумовлене важливою необхідністю? В радянські часи, послуговую-

чись на «Краткий курс истории КПСС», історики в один голос тараторили, що це — дійсно об'єктивна історична потреба; революційна творчість народних мас, які стомилися від імперіалістичної війни. Ті нісенітничі радянська професура верзла на студентських лекціях, заркобовувала в підручниках.

Ми ж подамо події, які насправді мали місце в той період; без прикрас і вигадок. У всі часи за владу боролися. Відкрито й агресивно, зухвало і цинічно, лицемірно і підступно, хитро й розумно. Перемагав сильніший, у якого краща команда. Сильного поважали, перед ним схиляли голову. Слабким співчували або ж знищували їх. Морально, а часто фізично.

Чи ж була такою відсталою Росія, феодальна й незграбна, як це втовкмачувалося у «зоряний» комуністичний час? Цілком, ні. Навіть Ленін написав фундаментальну працю «Развитие капитализма в России». А після проведення радикальних реформ прем'єр-міністром Століпіним країна посідала четверте місце в світі за економічним розвитком та життєвим рівнем. Отже, жодних причин на зречення від престолу у царя Миколи II не було.

Крім того, в нього стояла «под ружьем» 15-мільйонна армія з досвідченими генералами і офіцерами. Козачі корпуси та гвардія, віддані «государю-императору». Ще всі пам'ятали 1913 рік, коли грандіозно святкували 300-річчя династії Романових. Молебні і тості, привітання й феєрверки лунали майже місяць. Напередодні Першої світової війни Росія була могутньою державою, як ніколи⁷.

Не минуло й чотирьох років, як вектор успіху і триумфу від родини царя повернувся на 180 градусів. 2 березня 1917 року о 10 годині ранку у вагоні царського потяга прозвучало «зречення від престолу»⁸.

Олександр СЕРЕДЮК, доктор філософії, письменник м. Луцьк

ЛІТЕРАТУРА

1. Рог Е. Ошибка императора. «Личности», №4, 2007. — С. 6-7.
2. Там само.
3. Там само.
4. Там само. — С. 6.
5. Истоки зла (тайна коммунизма). — Минск, 2002. — С. 67.
6. Там само. — С. 68.
7. Там само. — С. 17.

(Продовження в наступному номері)

У вісімдесятих роках мене включили в групу для поїздки до Парижа на святкування двохсотріччя Великої французької революції. Офіційна делегація відлетіла раніше, а наш, маленький, туристичний, за тодішніми порядками довго морочили голови з візами, й коли ми прилетіли, святкування, власне, вже закінчилося. Квитки ж у нас — туди й назад, — отже, вилетіти назад ми зможемо тільки через десять днів. У групі, крім мене, — дві молоді жінки й двоє молодих чоловіків, усі вони сказали, що вони — журналісти. Зранку вони кудись зникли, десь мотались, носили з собою чималі сумки, про щось шепотілися, щось рахували, — я зрозумів, що вони займалися якимсь генделем, — під обід з'явилися: пообідати в дешевому студентському кафе біля готелю.

Було помітно: вони давно знайомі, верховодила ними Ліля — товстенька, рум'янощока, одначе вертка, рухлива, діяльна. Я ж залишився наодинці, чому був радий: зранку, відстебнувши від плаща хутряну підкладку — в Києві і Москві, звідки ми відлітали, вже осінь, а тут тепло, і я в легкому плащику, купивши в газетному кіоску карту Парижа, знаючи кілька десят-

ків французьких слів, мандрував містом. Там була карта метро, й не важко було навіть з моїм мізерним багажем французької доїхати куди потрібно, а до Ейфелевої вежі, до Нотр-Даму, до Люксембурзького палацу можна було дійти пішки.

Юрій МУШКЕТИК

БУФЕТ ОПОВІДАННЯ

І ось одного разу, після несмачного обіду в кафе (макаронні ріжки з чорною гіркуватою підливою) Ліля мені каже:

— А ви б не хотіли піти з нами до мадам Луїзи?

— А хто це така? — запитав я.

— Наша давня знайома.

Звичайно, мені хотілося побувати хоч в одній французькій квартирі.

Ми пішли по Сен-Жермен, повз церкву, біля якої пам'ятник Шевченкові (в Парижі їх три), через площу Інавалідів і вийшли на вулицю, де жила мадам Луїза. Піднялися на другий поверх. Мадам Луїза

— літня жінка, висока, ставна, сухорлява, з типовим французьким носом, яскравою косметикою — очевидно, мої колеги по подорожі їй зателефонували й вона нас чекала. Ліля щебетала з нею по-французьки, мадам Луїза відповідала нам російською мовою з акцентом. Почали лаштувати чаювання; я взяв з собою сухий київський торт і пляшку шампанського. Мадам Луїза без манірності вихилила свій келих і розлила чай. Заварка в пачках була грузинська. А я сидів і дивився на буфет навпроти: доладний, на сферичних ніжках, з різьбою, легкою інкрустацією, очевидно французький, але він мені видався знайомим. І коли після чаю мадам Луїза повела всіх на балкон: з нього відкривався вид на Ейфелеву вежу, я затримався і зазирнув на бічну стінку буфета. Там, на до половини обірваному, приліпленому до стінки папірці, було написано: «Ф-ка Боженка». Тобто фабрика Боженка, київська. Це мене вельми зацікавило, і коли ми повернулися до кімнати, я запитав, звідки цей буфет. Мадам Луїза не зніяквала, а навпаки, навіть з якоюсь гордістю сказала:

— Буфет це російський, і всі меблі в мене російські, — а що на мою обличчя вивісився подив, вона пояснила: — І квартиру

плату за мене сплачує Росія, і пенсію також, і один раз, а інколи й двічі, я їжджу на російській курорті.

Й розповідала далі:

— Мій чоловік — член політбюро французької компартії, він помер двадцять два роки тому.

Я був вражений: він — один з десятка чи кількох десятків членів політбюро, його немає двадцять два роки, а опісля було ще десятки і десятки їхніх членів політбюро, і є вони зараз, і всіх їх і їхніх жінок, дітей, а отже, й онуків готує Радянський Союз, а власні громадяни стоять у черзі за вареною ковбасою і роками за недолюбленими меблями наших мебльових фабрик. Такий буфет я бачив тільки на виставці у Києві, і коли запитав, де його можна придбати, мені сказали — ніде, ці буфети — на експорт.

— Россия — страна очень богатая и щедрая, — торохтіла далі мадам Луїза, — я когда бываю в Москве, меня принимают по-царски. А мой муж жил, боролся и умер за счастье.

У мене вертілося на думці: за чиє щастя?

— И когда социализм будет господствовать во всем мире, — втрутилася Ліля, — такие буфеты будут стоять в квартирах по всей Земле, — і засміялася.

ЛІНІЯ ГАРЯЧА, АЖ ШКВАРЧИТЬ...

Ось і минула Покрова. Цього дня мої матері виповнилося 95 років. Ще з кінця серпня я почала телефонувати на номер 15-80 — за ним ми замовляємо балонний газ. Цю історію я переповіла в замітці «Лінія гаряча, аж шкварчить» у «КС» від 4 жовтня.

Суть в тім, що за місяць і за півтора мою заявку там так і не виконали, а готуватися до маминого ювілею на бутербродах — це було занадто.

Тричі я зверталася на «Гарячу лінію», яка нібито гарантувала прямий зв'язок з прем'єр-міністром Анатолієм Могильовим. У відповідь мені обіцяли надіслати 26 вересня листа. Але листи, як і рукописи, «не горять», у всякому разі, на них святковий обід не приготувати. Та навіть цього «предмета уваги» ми не дочекалися. Зате потім, напередодні Покрови одразу ж одержали два урядових конверти.

Лист, що на крейдяному папері і з гербами за підписом першого заступника голови рескомітету АРК з палива, енергетики та інноваційної політики В. Жданова, «чимчикував» до нас майже три тижні. З нього можна було довідатися, як і коли проводилися тендери, скільки закуплено газу, про те, що

насамперед будуть обслуговуватися представники пільгових категорій «за списками, узгодженими із Управлінням праці і соціального захисту, а також населення, яке в 2013 році одержало менше двох балонів скрапленого газу».

Моя мати, інвалід II групи і учасник війни, нібито належить саме до тих, хто має користуватися пільгами, до того ж за рік ми використали лише один балон. Та кому про це доповідати, адже ніхто не запитує... І про якісь особливі міністерські списки я довідалася вперше, а те, як до них потрапити, мені не відомо й досі. Що вже говорити про 95-річну людину, яка вже майже не ходить, майже не бачить і не чує? А про ситуацію уповноваженим Анатолієм Могильовим розповідала досить детально.

Другий лист, який надійшов наступного дня із міськвиконкому, мав би і зовсім наблизити мене до відчаю. Заступник міського голови В. Д. Скуратовський повідомляв: «За інформацією управління з постачання і реалізації скрапленого газу «Спецгаз» ПАТ «Кримгаз» у диспетчерській службі даного підприємства відсутня ваша заявка на поставку балонного газу.

Після надходження заявки (по тел. 15-80) вам буде здійснена доставка скрапленого газу в порядку черги».

Тобто я просто чи то набрехала, чи пожартувала і півтора місяця не телефонувала слухняно в ті дні, коли мені рекомендували, а по телефону за номером 15-80 мені не відповідали: «Поїхали в Сімферопольський район» чи ще кудись (кілька варіантів відповідей я наводила у своїй статті, яку, виявляється, теж не писала, бо не було для того підстав, або ж просто вигадала неіснуючі факти, за що і до суду притягнути можна).

Подібні відповіді громадянам сьогодні надходять із різних організацій, і дійсний перебіг подій нічим підтвердити, бо для цього, як мінімум, треба записувати на диктофон усі розмови і фотографувати всіх співрозмовників. Раніше схоже нахабство важко було собі навіть уявити.

Та цього разу вихід для мене все ж таки знайшовся. Коли вже чекати було ніколи і нічого, я звернулася до підприємця Володимира Кунцова, нашого читача і єдину мені відому людину, яка співчуває і реально допомагає іншим. Так ми опинилися з газом, купленим і доставленим Володимиром Юхимовичем.

Але ця «казка» мала інший непередбачуваний кінець. В обід на Покрову прибув подарунок і від кримської влади — на шикарній легковушці, після попередньої перевірки, чи такі дійсно маємо 95-літню іменинницю, газовий балон за 150 гривень поповнив наші запаси.

Думаю, моя радість була схожою на ту, яку відчувала людина, що в часи голодомору роздобула шматочок хліба. Та все одно спасибі тим, хто до цього долучився, бо «гаряча лінія» зіграла-таки серце старенької мами.

Тамара СОЛОВЕЙ

Р. С. Поміж тим, листи продовжують надходити. Черговий, чомусь датований 27 жовтня, ми одержали 21-го. Там теж пояснювалися причини відсутності газу. А я, наївна, думала, телефонуючи на «гарячу лінію», що хтось авторитетний просто набере номер 15-80 і попросить завести нам балон, коли газ в черговий раз розвезуть на інші адреси. Бо по телевізору постійно повідомляють, як оперативно прем'єр-міністр допомагає людям.

Р. Р. С. Як повідомило нещодавно Управління інформаційної політики Ради міністрів АРК, за недоліки у роботі зі зверненнями кримчан на «гарячу лінію» одного чиновника звільнено, ще четверо отримали догани. Далі буде?

ОФІЦІЙНО

11 жовтня у «Кримській світлиці» було опубліковано відкритий лист голови Кримської філії НТШ Петра Вольвача. Ось як відреагувала на нього кримська влада:

«СТОСОВНО ПОРУШЕНИХ ВАМИ ПИТАНЬ...»

23.10.2013
№ 9812/01-29

Голові Кримської філії Наукового товариства імені Т. Г. Шевченка Вольвачу П. В.

Про відзначення на державному рівні 60-річчя входження Криму до складу України

Шановний Петре Васильовичу!

Рада міністрів Автономної Республіки Крим на Ваш лист від 12 жовтня 2013 року повідомляє, що підтримує відзначення на державному рівні 60-річчя входження Криму до складу України.

Стовсвоно порушених Вами питань підготовки та відзначення 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка повідомляємо.

У 1997 році в місті Сімферополі біля головної входу в міський парк імені Т. Г. Шевченка встановлено пам'ятник Великому Кобзареві. Пам'ять про геніально-

УКРАЇНА
АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ
СОВЕТ МИНИСТРОВ
РАДА МИНИСТРОВ
ВЕЗИРЛЕР ШУРАСЫ

го українського поета Т. Г. Шевченка в столиці Криму увічнено в назві вулиці (існує з 1954 року), ім'я видатного поета присвоєно міському парку, будинку культури, міській бібліотеці № 7 Центральної бібліотечної системи для дорослих. Найстаріший кінотеатр міста також носить ім'я Тараса Шевченка.

Відповідно до Програми розвитку культури в місті Сімферополі на 2012-2015 роки, затвердженої рішенням 53-ої сесії VI скликання Сімферопольської міської ради від 27 грудня 2012 року № 569, у 2013 році в Будинку культури імені Т. Г. Шевченка завершено капітальний ремонт покрівлі.

Підготовлено завдання для розробки ескізного проекту реконструкції міського парку імені Т. Г. Шевченка. Після розробки схеми впорядкування парку концепцію реконструкції та ескізний проект буде представлено для обговорення громадянськості.

Будівля кінотеатру імені Т. Г. Шевченка, зведена в 1904 році, є пам'яткою архітектури і містобудування та внесена до списку пам'яток місцевого і національного значення. Під час

проведення ремонтно-реставраційних робіт фасаду будівлі кінотеатру повернуто первозданий вигляд (декор, стиль, колір фасаду відповідають історичному вигляду будівлі). Повне найменування кінотеатру імені Т. Г. Шевченка вказано на таблиці, розміщеній адміністрацією на дверях головного входу в будівлю.

Розпорядженням Ради міністрів Автономної Республіки Крим від 29 травня 2012 року № 330-р затверджено План заходів з підготовки та відзначення 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка.

У даний час на офіційному сайті Ради міністрів Автономної Республіки Крим, Міністерства культури Автономної Республіки Крим, централізованих бібліотечних систем міста Сімферополя та міської бібліотеки-філії № 7 імені Т. Г. Шевченка створено окремі сторінки, присвячені роботі з підготовки до святкування ювілею Т. Г. Шевченка.

З повагою,
О. УДОВІНА,
заступник голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, керівник апарату Ради міністрів АРК

«ЦИФРА»: НЕ ВСЕ ТАК ПРОСТО, ЯК В РЕКЛАМІ...

Своїм підписанням Женевської угоди від 2006 року держава Україна прийняла зобов'язання перейти від аналогового до цифрового мовлення формату DVB-T до 17 червня 2015 року. Затверджений план використання частот мовлення є обов'язковим для всіх країн, що приєдналися до угоди.

Кабінет Міністрів України своєю Постановою від 26.11.2008 р. № 1085 затвердив «Державну програму впровадження цифрового телерадіомовлення в Україні» (далі Програма).

Програма, зокрема, передбачає: — створити відповідно до розробленого регіонального плану цифрової наземної радіомовної служби («Женева-206») 81 синхронну зону телерадіомовлення з використанням відповідного стандарту та створити телекомунікаційну мережу розповсюдження сигналу;

— забезпечити подвійне покриття території країни сигналами цифрового телерадіомовлення із залученням операторів телекомунікації до побудови (модернізації) елементів інфраструктури цифрового телерадіомовлення;

— забезпечити поетапне припинення аналогового телерадіомовлення у зонах синхронного мовлення згідно з затвердженим планом та створеними умовами;

— здійснити перехід телерадіоорганізацій на цифровий формат мовлення з одночасним вирішенням питань забезпечення населення засобами приймання сигналів цифрового телерадіомовлення та інше.

На виконання Державної програми впровадження цифрового телерадіомовлення проведена робота зі спорудження мережі інфраструктури передавальних пристроїв сигналів цифрового телерадіомовлення. В АР Крим у даний час працюють 18 передавальних центрів, що покривають майже 90 відсотків території. Державним комітетом телебачення і радіомовлення України за поданням відомостей про найменш соціально захищених громадян, наданих відповідними підрозділами Міністерства соціальної політики України в областях, у 2012 році було закуплено за рахунок коштів

Державного бюджету України прилади Т-2 та направлено вказаним громадянам. Мешканці Автономної Республіки Крим (41,403 тис.) також отримали вказані прилади.

Та втілити в життя цифрове телерадіомовлення виявилось не такою простою, як у відомій рекламі, справою. До різних інститутів влади, а також до Кримського відділення ВОВ надходять численні звернення громадян щодо проблем з налагодженням отриманих за рахунок Державного бюджету приймачів цифрового телебачення. Частина пенсіонерів не знають, як правильно користуватися отриманими приладами для цифрового телебачення, а при включенні в деяких районах міста Сімферополь вказаний прилад надає інформацію про відсутність відповідного цифрового сигналу.

На наші неодноразові письмові та усні звернення до різних структур держави з проханням надати допомогу у вирішенні проблем впровадження цифрового телерадіомовлення на території АР Крим отримували тільки відписки: повідомляли адреси головного сервісного центру у м. Києві щодо обслуговування та налаштування приладів-приймачів цифрового сигналу та про те, що інформацію про наявність сигналу на окремій території можна отримати на веб-сайті...

Допомогти ветеранам, на наше прохання, погодився лише генеральний директор Товариства з обмеженою відповідальністю «Зеонбуд» Галич В. М., — дана організація є, за повідомленням Держкомтелерадіо України, національним провайдером цифрового ефірного телебачення (здійснює роботи щодо спорудження, ремонту та обслуговування передавальних пристроїв цифрового телерадіосигналу).

При більш детальному вивченні даної проблеми активісти Кримського відділення ВОВ провели обстеження умов прийому сигналу в багатоповерхових будинках міста Сімферополя та виявили таке:

— малозабезпечені громадяни, які отримали цифрові приймачі, як правило, мешкають на нижніх поверхах багатоповерхових будинків;

— системи колективного приймання телевізійного сигналу в цих будинках були встановлені в другій половині минулого століття згідно з чинними на той час технічними вимогами для аналогового телебачення і не передбачають приймання і розподілення сигналу діапазону дециметрових хвиль, на якому ведеться цифрове телерадіомовлення; — для якісного приймання сигналів цифрового ефірного телебачення необхідна антена ДМВ (дециметрового) діапазону, розташована на висоті в межах прямої видимості вежі передавального центру.

На наш запит з приводу модернізації та обслуговування систем колективного прийому телевізійного сигналу до всіх керівників районних комунальних підприємств житлово-експлуатаційних об'єднань (далі КП ЖЕО) м. Сімферополя отримали інформацію, що дані організації згідно з переліком послуг щодо утримання будинків і споруд та прибудинкової території, затвердженим наказом Держжитлокомунгоспу України від 10.08.2004 р. № 150, виконують тільки роботи з поточного ремонту житлового фонду.

В той же час переліком послуг і тарифів по квартирній платі роботи щодо встановлення, експлуатації та модернізації систем колективного телевізійного сигналу також не передбачено.

У м. Сімферополі системи колективного приймання сигналу аналогового телебачення в метровому діапазоні перебувають на балансі і обслуговуваними тільки в одному з районів столиці АР Крим — Київському, з яким КП ЖЕО району має договірні стосунки, — ВАТ «ТРК «Бьтсервіс».

Для приведення до відповідності сучасним вимогам систем колективного приймання та розподілення цифрового телерадіосигналу необхідно провести спорудження нових при їх відсутності та реконструкцію існуючих.

В даний час бюджетами органів місцевого самоврядування на спорудження, реконструкцію та обслуговування мереж колективного приймання телесигналу кошти не пе-

редбачені, відсутні і фахівці для проведення даних робіт.

На нашу думку, на території інших регіонів України ситуація з прийманням цифрового телерадіосигналу аналогічна.

Державною програмою впровадження цифрового телерадіомовлення, прийнятою на основі проекту, розробленого Одеською національною академією зв'язку України, не передбачено створення інфраструктури колективного приймання телевізійного сигналу для багатоповерхових будинків, їхню розробку, виготовлення, встановлення та організацію їхньої подальшої експлуатації.

За ініціативою активу 18 жовтня 2013 року в фойє великого залу Ради міністрів АР Крим проведено обговорення за круглим столом проблеми впровадження цифрового телерадіомовлення в Криму. На нараду були запрошені представники різних організацій: Кримського республіканського телевізійного передавального центру; ВАТ «Інтелектуальні бізнес-системи»; ТОВ «Зеонбуд»; Національної ради з питань телебачення і радіомовлення України в АР Крим; Республіканського комітету АР Крим з інформації; Міністерства соціальної політики АР Крим; Міністерства регіонального розвитку і ЖКГ АР Крим; Республіканського комітету АР Крим з транспорту і зв'язку, представники комітетів соціальної політики і охорони здоров'я, транспорту і зв'язку Громадської ради при Раді міністрів АРК, а також журналісти.

Проігнорували обговорення ва-

живі проблеми (запрошення були надіслані більше ніж за тиждень) представники Міністерства соціальної політики Криму та Міністерства регіонального розвитку та ЖКГ АРК.

За результатами обговорення прийнято проект рішення для затвердження на черговому засіданні Громадської ради при РМ АРК:

1. Підтримати ініціативи активістів Кримського відділення ВОВ щодо встановлення антени для приймання і розподілення телевізійного сигналу цифрового телебачення в одному з під'здів 9-поверхового будинку у м. Сімферополі з приєднанням приймачів малозабезпечених громадян.

2. Оформити відповідний протокол щодо проведеної роботи та її результатів для вирішення питання подальшого впровадження набутого досвіду.

3. Звернутись до уряду Криму щодо створення робочої групи з представників міністерств та комітетів Ради міністрів АРК та інших зацікавлених організацій з підготовки пропозицій для розробки програми заходів щодо забезпечення вирішення проблем запровадження ефірного цифрового телебачення в Криму.

4. Звернутись до Кабінету Міністрів України з пропозицією щодо внесення доповнення до Програми, затвердженої Постановою КМУ від 26.11.2008 № 1085, відносно розроблення організаційно-технічних заходів щодо розробки, виготовлення, встановлення приймальних пристроїв для приймання та розподілення якісного сигналу телерадіомовлення, а також їхньої подальшої експлуатації в багатоповерхових будинках із забезпеченням безкоштовного доступу до сигналу для малозабезпечених громадян, які мають право на безкоштовне отримання приладів Т-2.

Виконання Програми можливе лише при забезпеченні координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій із впровадження цифрового телерадіомовлення.

Анатолій ІВАНОВ,
голова Кримського відділення Всеукраїнського об'єднання ветеранів, асоційований член Громадської ради при РМ АРК
м. Сімферополь

Україна досі не має концептуального монумента борцям за її волю, який велично в камені чи в металі оспівував би звитяги національно-визвольних змагань корінного народу проти його поневолювачів. Особливо криво-жорстоким для долі України було щойно минуле ХХ сторіччя, яке охоплює бої УНР проти російського більшовизму, українсько-польську війну 1918–1919 років, післявоєнну «пацифікацію», німецько-нацистську та радянську окупацію часів Другої світової війни. Наскрізним і домінуючим свідченням чужоземного свавілля і насилля над українською нацією була смертельна печать потрійної окупації, яку один агресор поперед другого спішив поставити на зраненому тілі України. Чи не найбільшою мірою потрійна окупація України і масовий національно-патріотичний рух опору притаманні добі боротьби УПА. Власне, ця доба найбільш концентровано відображає боротьбу України за свою Незалежність, в якій вже живемо, слава Богу, 23-й рік. Вдячна громада міста Лева понад п'ятнадцять років тому вибрала місце для пам'ятника борцям за волю України на вулиці Вітовського — напроти міського парку культури і відпочинку ім. Б. Хмельницького. Шкода, але знаковий, пафосно поставлений тоді камінь, — заростає не тільки мохом.

Газети «ЗВУ плюс», «Україна молада», «Слово Просвіти», «Кримська світлиця», журнал «Дзвін» неодноразово публікували мої статті з цього приводу, але, як мовиться, віз, перепошую, камінь й нині там. Проте, щоб не вректи, останнім часом після завершення Конгресу української інтелігенції, громадських організацій, товариств політ'язнів до керівництва області і міста Львова ситуація буцімто покращується: обласному відділу культури було звернуто увагу і доручено готувати відповідні документи щодо створення оргкомітету, проведення конкурсу на проект монумента та інше. Це приємна новина, хоча якби за цю справу взяли раніше, сьогодні львів'яни були б з пам'ятником, стадіон «Львів-арена» не був би покараний Європейською футбольною федерацією, а Україна не мала б багатьох надуманих її недоброчинцями міжнародних скандалів. Зрештою, не було б на «Інтері» телепередачі Шустера, в якій він 18 жовтня дозволив собі цинічно поєднати те, що ідеологічно і морально не поєднується. Показ шовіністичних дій постімперських бунтарів на приміській московській овочевій базі в Бірюльово, що вимагали «Росії для росіян!», з відзначенням на Покрову 71-ої річниці від створення УПА, що очолила національно-визвольну боротьбу українського народу проти окупантів під гаслом «Свободу людям!», «Свободу народам!». Поясню чому.

Відкриття монумента, що відображає боротьбу українського народу проти потрійної окупації, — це не просто пошана загиблих за Україну, це не лише обов'язок суцільних. Це символічний знак живим і ще ненародженим, які будують і будуватимуть соборну європейську Україну. Борець за волю України — поняття унікальне, котре, по-перше, не всі народи мають, а спадкоємці імперій — поготів. По-друге, його глибинна символічність та концептуально-символічний сенс, втілені та всенародно возвеличені в пам'ятнику боротьби проти потрійної окупації, можуть назавжди утихомирити закордонний, а відтак — і внутрішній п'ятиколонний галас, що за помахом чиєсь руки час від часу виникає на рівному місці, як це було, приміром, після присвоєння Бандері, Шухевичу звання «Герой України» чи напередодні 70-ої річниці трагічних

подій на Волині.

Феномен всенародної боротьби за волю України, втілений у Пам'ятнику міста Лева, розширять до всеукраїнського виміру визвольну героїку нації проти потрійної окупації, намагання агресорів ізолювати Україну та її поділити. Ми, українці, — єдиний народ, що ніколи не ділився і між собою не воював. Однак нас завжди намагалися роз'єднати, аби, ослабивши, по частинах поневолити, а опісля — і загарбати наші землі. Захисники України, починаючи від Холодного Яру й до Карпат, боролися за її волю, а

**Степан
ВОВКАНИЧ,**

**доктор економічних наук,
професор, провідний науковий співробітник
Інституту регіональних досліджень НАН України**

А КАМІНЬ І ПОНІНІ ТАМ...

не між собою. Це викликало і викликає найбільшу лють в українців. І в цьому, мабуть, головна відмінність справжніх націоналістів-патріотів від сьогоднішніх піарників та імітаторів боротьби за українську Ідею. Попри те, а де ж оспівані в славетному пам'ятнику безпосередні герої — ці юнаки та юнки, що добровільно йшли заради волі України на яву смерть? Чи нинішньому молодому поколінню можна показати прекрасний народний пам'ятник, який би комплексно віддзеркалював ідею: проти якого розмаїття ворожих сил боролися і борються зараз — ще живі і вже мертві герої — січові стрільці, крутани, холоднорічці, вояки УПА? Де той величний монумент, що його основним концептом і компонентом є дух патріотизму і завзяття молодих в боротьбі проти трьох хижих орлів за Незалежність України?

Адже незаперечним є факт: патріоти України на рідній своїй землі захищали її від трьох імперських хижих орлів: німецького з свастикою, російського з роздвоєною головою (хоча він тимчасово прикривався кривою зіркою) і буцімто білого, але не менш кривавого — загарбницького польського з королівською короною. Усі загарбники програли, і Ангели на вершині побудованої незалежною Україною скульптурної композиції мають переможно трубитися, розносячи по світу славу нескореним борцям. Я не знаю, як цю трагічну потрійну колонізацію України символічно виразити — за допомогою кровопивців-орлів чи трьох абстрактних кубів, модерних стел чи інших художніх засобів — це завдання митців, і не мені про це судити. Але твердо переконаний: семантичне навантаження поставленого величного монумента має бути таким, щоб кожному мешканцю і гостеві Львова було зрозуміло: а) не ми, а нас на нашій землі намагалися жорстоко поневолити (полонізувати, онімечити, зросійшити), себто позбавити національної автентичності і гордості; б) потрійна колонізація була тотальною і дуже нищівною з боку усіх згаданих суб'єктів і в усіх сферах життєдіяльності корінної титульної нації; в) і останнє, якщо такий пам'ятник був би зведений наперекір економічній, а ще більше — морально-духовній кризі в головах за добровільну жертву українців, спроектований на громадських засадах творчими духовно-інтелектуальними скульпторами, архітекторами, інженерами, як це зробили лучани, спорудивши толокою пам'ятник Олені Пчілці, то нинішніх євро-

інтеграційних обструкцій України та внутрішньої п'ятиколонної української перед Вільнюським самітом — просто, повторюся, не було б.

Це стосується не лише пам'ятника. Скажіть, будь ласка, якби керівництво клубу «Карпат» раніше ввело в перелік офіційних атрибутів команди червоно-чорний прапор, то чи були б претензії міжнародних спортивних організацій до прапора прихильників цього футбольного клубу? Правда, я — людина такого віку, що добре пам'ятає лісових хлопців. Хоча ми були малими пастушками, але наші матері вже тоді передавали для них (пригадався Майдан) пірїжки, коли вони стояли літнім табором у Карпатах на межі сіл Мшанець і Галівка; заодно інформували, якщо нас питали, про рух ворожих сил. Але ніколи, ні тоді в їхнім таборі, ні пізніше, крім нинішнього державного прапора, іншого — не бачив. За часів тоталітаризму, панування імперії зла напередодні травневих чи жовтневих комуністичних святкувань ніхто, протестуючи, таємно не вивішував на будинках сільських чи міських рад чорно-червоного прапора. Кадебісти знімали прапори кольору нинішнього — державного стягу. Але якщо зараз комусь хочеться десоборнізувати Україну партійними прапорами (білими з червоним штучним серцем, голубими тощо), комусь дуже кортить і він раптово, в пориві витягає руки перед собою, як це комусь на початку 90-х дуже хотілося із запаленими смолоскипами помарширувати по львівській бруківці, знімаючи це все на відеокасету, аби відтак демонструвати її східній Україні і поза нею. То я як депутат Львівської обласної ради 1-го демократичного скликання скажу: не все ми знаємо про наших колег Бойчишина, Вітовича чи Чорновола. І навряд чи нащадки знатимуть більше. Однак наступні покоління повинні твердо втямити: Україна має один державний прапор — синьо-золотий. Він, Тризуб і Гімн — символи нашої та їхньої Незалежності, Свободи, Соборності. Нам треба консолідувати націю, а не «декомпозиціювати» країну, «прапоризуючи» її чи то партійно, регіонально, чи то конфесійно. Нові «гімнотворці» завжди будуть заохочуватися ззовні.

Проти України бузять не тільки бузини і бузика. У нас не лише видимі п'ятиколонники, а й глибоко законспіровані «старші» брати, яких Русь родила трішки пізніше, але апетити в них імперські. Тому звання «Борець за волю України» має стати всенародним, соборним. Соборність

для українців не означає імперське «собирання земель». Статус борця за волю виключно соціалізується з буттям соборної (націоцентричної), суверенної нації, ексклюзивного її права визначити своїх героїв трагічної і надзвичайно кривої боротьби за волю своєї Батьківщини впродовж вельми тривалого історичного періоду, боротьби за екзистенцію титульного народу «на своїй — не чужій землі». Українці ніколи не зазіхали на чуже, завжди прагнули запанувати «в своїй сторонці», і не тільки на Волині. У нашій історії не було розділів «Присоединение Малороссии», «Завоевание Кавказа» і в наших галереях не висить картина «Покорення Сибіру Ермаком». Тому закреслимо вислів «сходні кресли». Не спекулюйте на кістках: Голодомор 1932–1933 років був геноцидом чи ні; ми — гноблена і ослаблена загарбни-

коли в місцевих радах засідає «свободівська» більшість.

Це дуже прикро, бо з розумом і талантом центральної алею можна було б перетворити в Алею героїв України, де стоять погруддя не лише гетьмана Богдана, а й Мазепи, Виговського, Сагайдачного, Петлюри, Коновальця та інших борців за національну ідею! Чому не мислимо масштабно широко, намагаючись лише у Львові поставити погруддя М. Вербицькому, а не піднімаємо націю на вирішення соборно-глобального завдання: у Києві мають стояти не тільки слов'янські, а й українські Кирило і Мефодій — Павло Чубинський з текстом Гімну і зі скрипкою Михайло Вербицький. Натомість на славному Хрещатику гордо стоїть... Паніковський і... відремонтований Ленін. Попри те, він не сам, а лише один із понад тисячі чотирьохсот своїх двійників, що

ясно окупували Україну. На жаль, широкі, панукраїнські проекти не виношуються так званою національною елітою. Натомість швидко турбуємося: чи встигнемо спорудити в Львові монумент на честь сторіччя Першої світової війни? Аж де гейби дуже важливо, бо світові війни, особливо Другу, Україні намагаються втумачити як Велику Вітчизняну. Що більше, сором'язливо замовчується факт, що, власне, почалася ця бойня для нас, українців, з нападу сусідів угорців на Закарпатську республіку, яку очолював демократ отець Августин Волошин. І цей розбій було вчинено не лише зі згоди Гітлера, а при мовчанні гонорової Польщі, на прапорах якої голосно розгойдувалося ще тоді гасло «від можа до можа». Та й сьогодні Європа знову «впритул» не бачить політичну партію Румун Марі (Велика Румунія), яка відкрито задивляється на українську Буковину, Молдову.

Правдою є і те, що привиди неореваністських ідей щодо України блукають не тільки Європою і не лише в світських просторах. Палким пропагандистом «Русского мира» виступають часті візитери Московської православної церкви. Політика протиставлення західних українців східним характерна для всіх наших сусідів, їхніх церков, як і їхня принизлива характеристика українства, мовляв, їхня ментальна домінація — «моя хата скраю і я нічого не знаю». Проте саме свідоме соборне почуття захисту своєї землі та свободи — «моя хата скраю і я перший ворога зустрічаю» — завжди було притаманне всім захисникам Вітчизни, особливо повстанцям — борцям за волю України. Ми не повинні далі байдуже споглядати на встановлений у Львові в минулому сторіччі знаковий камінь. Був час розкидати каміння — пора ставити на їхні місця обідняні пам'ятники героям, політ'язням польських, більшовицьких і німецьких катівень. Ми не можемо далі програвати і знову встати перед світом, незважаючи на давні Франкові застереження, як «малі і неприготовані». Він нас вчив бути українцями: не буюківськими чи галичанськими, додаю — не харківськими чи донецькими, а соборними. Коли нині в Харкові переважають телекамерою варвари розбивають пам'ятну дошку, встановлену вченому Ю. Шевельову, то не тому, що він під час німецької окупації повернувся у свою квартиру, з якої його виселили енкаведисти, а тому, що він виразно назвав трьох найбільших ворогів незалежності України: Москва, український провінціалізм і кочубейство.

(Продовження на 7-й стор.)

Іншого відомого харків'янина М. Хвильового довели до самогубства за те, що він чітко вказав Україні проєвроінтеграційний шлях — «Даєш інтелігенцію!», «Геть від Москви!», «Даєш Європу!». В. Ющенко намагалися звести зі світу, а відтак зробили м'якотілим політиком саме за його тверду позицію щодо відродження історичної пам'яті української нації, намагання виставити її з імперського рабства на цивілізаційний шлях розвитку. Багато мас-медій, на жаль, інтелектом прислужують колишнім, а не віддано служать незалежності України, аби підняти рівень інформованості, національної свідомості тощо.

Щодо громадської ініціативи львів'ян, то інформування повинно бути масштабним, вестись не тільки місцевими ЗМІ, а й на республіканському рівні, аби залучати до участі в конкурсі не лише львівських скульпторів, художників, а й якомога ширший творчий потенціал усієї України (і не тільки). Франція подарувала США статую Свободи. Мабуть, марно сподіватися, що країни ЄС, які двічі танками орали Україну, сусіди ближні (і не дуже), подають проєкт монумента наших борців за Свободу і Незалежність. Польщі вдалося вирватися із дружніх обіймів країн Варшавського договору, керованого Москвою, тобто «імперією зла», і сховатися під парасольку колективної оборони НАТО. Україна десь пригальмувала, її затримали і далі не відпускають, міцно тримаючи на роздоріжжі та затуляючи до Митного союзу чи то «Русского міра», чи інших імперських новостворень. Світ забув попередження, що без України не буде Російської імперії, що без вільної України не буде вільної Польщі, отже, забув ціну вибору Україною європейського вектора інтеграції.

В українського вибору не тільки регіонально-ринкова ціна, а загальнонаціональна цінність в загальнолюдському вимірі. Пора зрозуміти всім, що ця ціна економічно не є захмарною, але соціогуманістично — надзвичайно висока, доленосна для нації, що дала назву державі. Не можна допустити, щоб 46-мільйонний народ, його інформаційно-життєвий простір стали заручником манакальних амбіцій однієї пані. Тут важлива не тільки економіка, обсяг ринку, хоча в ЄС він на порядок більший, ніж в Митному союзі, а й неперомальність духовно-культурних, моральних цінностей, національних ідентичностей, не втратити б українськість, головне, не спіткала б нас точка неповернення до своїх споконвічних витоків. Якщо держава неефективна, економіка переважно зумовлена неекономічними чинниками. Аксиологічні (ціннісні) аспекти вибору вектора інтеграції, національні цінності — визначають дух народу, напрям і мотивацію проєкту. Євроінтеграція — це шанс, якого в сучасників може більше і не бути. Його втрату нащадки можуть нам не пробачити. На землі, в глобалізованому світі не все людське є людяним. Маємо імперське оточення, яке не мислить себе без України, однак ми повинні перманентно підвищувати свою людяність. Тому всі, опозиція і влада, громадські організації, мають стати лобістами євроінтеграції. Для нас стратегічним має стати гасло Великої національної ідеї «Вільна Україна — вільному світові, а демократична світова співдружність — самостійній Українській соборній державі, гідній людини та нації». Ця ідея — основа програми наших дій, дорожня карта нашого поступу. Альтернативи цьому немає.

М. Львів

СИЛА ДЕРЖАВИ — В СИЛІ НАРОДУ

В природі українського суспільства відбуваються процеси, не сумісні з розвитком нашої країни. Найбільш виразним свідченням цього є надзвичайно низький рівень життя народу і нестримне бажання людей, особливо молоді, виїхати за кордон. За 20 років в Україні померло громадян на 6,5 млн. більше, ніж народилося. І це не дивно, адже ж третина народу живе за межею бідності. Близько 7 млн. наших співвітчизників шукає кращої долі в багатьох країнах світу. І це при тому, що Україна до 1991 року мала достатній економічний потенціал для успішного розвитку. Але щось непередбачуване стало на перешкоді очікуваного успіху. Все вказує на те, що ще на стадії розгортання останнього етапу боротьби за самостійність України верхівка національно-патріотичного активу недбало поставилася до вибору засад будівництва молодого держави. За понад 20 років незалежності так і не було напрацьовано стратегії її розвитку. Схоже на те, що багато хто був перекоаний в тому, що українцям достатньо було відокремитися від Росії і «все піде як по маслу». Однак вже за рік-два в країні стали відбуватися процеси, які зовсім не збігаються з інтересами нашого народу. Вони швидко набрали такого розмаху, що поставили під загрозу існування Української держави. Події розвивалися таким чином, що вже через кілька років і без того незначний (в усякому разі не вирішальний) вплив на державні справи українських патріотів, які самовіддано боролися за незалежність рідної землі, був суттєво обмежений. А вже нині борці за волю України повністю усунуті із державотворчого процесу. Йдеться про їхню відсутність у владі вищого державного рівня. Можна, звичайно, волати «ганьба», але сплески гніву затьмарюють розум і не можуть виправити ситуацію. Власне кажучи, ми вже вволю накричалися перед і після про-

голошення незалежності України і під час Помаранчевої революції, а наслідок сумний. Тож спробуємо від емоційних рішень і акцій перейти до осмисленого пошуку підходів до визначення основних засад стійкої моделі розвитку України.

Насамперед, слід не забути про те, що Українська держава виникла внаслідок багатовікової виснажливої боротьби українців за волю. За це в різні періоди історії покладали свої голови мільйони кращих з них. Тож самостійність України є сукупним здобутком боротьби багатьох поколінь українців за право бути господарями на своїй землі. Саме потужна енергетика борців за волю минулих поколінь була тим інерційним і невідпорним запалом, який дав нам насагу в 1991 році проголосити незалежність України. Тому ніхто не має морального права ставити під сумнів, що боротьба давніх і останніх поколінь українців є наріжним каменем молодого Українського держави. Пам'ять про героїв усіх часів та жертв сталінських репресій, голодоморів і агресивного атеїзму має стати охороною грамотою про цивілізаційне право українців, іменем яких названа держава Україна. З цього випливає, що підставою і головним чинником для утворення незалежної України був не інтернаціоналізм, не космополітизм, а національна ідея, тобто споконвічна Мрія українців мати свою власну державу, наповнену, насамперед, природним українським змістом.

Також ми мусимо усвідомлювати, що жодна реформа не спрацює без присутності у процесі державотворення глибинного національного досвіду українців. Слід було давно збагнути, що українська спільнота без виплеканої природою широї мови, дідушевої казки, ніжної вишиванки, милозвучної пісні не може бути життєспроможною і конкурентоспроможною в цивілізованому світі. Ми мусимо зрозуміти,

що розперезана і оголена до самого споду космополітична культура, прищеплена українцям після геноциду 30-х років минулого століття, співмірна Чорнобильській катастрофі. Нині провідники космополітизму через підконтрольні їм ЗМІ в різний спосіб довершують моральну і психологічну розправу над українцями. Під їхнім впливом ми посідаємо перше місце в світі з дитячого алкоголізму, руйнування інституту сім'ї.

Для будь-кого зрозуміло, що розщеплення українського етносу за мовною та іншими ознаками не може сприяти утвердженню та розвитку України. З цього випливає, що в основу розвитку нашої держави повинна бути покладена політика, спрямована на відродження і розвиток української культури як передумови розвитку економіки. Розквіт самобутньої культури, насамперед мови українців, стане запорукою розвитку неповторних культур національних меншин в Україні. Внаслідок цього рівень громадянської (політичної) зрілості всього багатонаціонального народу України стане значно вищим, що дозволить йому бути спроможним корінним чинном впливати на формування державної політики, тобто бути головною державотворчою рушійною силою, здатною примусити будь-яку владу поважати себе (народ).

Зважаючи на це, слід докорінно переглянути принципи і критерії, покладені в основу нинішньої діяльності всього політичного активу, а особливо можливо-владців чи тих, хто прагне бути при владі. Іншими словами, слід змінити філософію цього активу.

Насамперед політичний актив має усвідомити, що для України він потрібен не для отримання і узурпації влади, а для забезпечення максимально повної участі народу у державному будівництві. Слід зрозуміти, що творчий потенціал кожного громадянина повинен стати вищою цінністю

для суспільства і держави. Тому українська влада не повинна сприяти відтоку молодих українців за межі нашої країни. Тож для всіх політичних сил відкриваються чудові можливості відповідною поведінкою і практичними діями переконати народ, що хтось з них найбільш гідний очолити процес утвердження народо-владдя і забезпечити виконання конституційної норми, якою проголошено: «Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо...».

Для зміни філософії влади на користь народу необхідно домогтися, щоб стосунки між ними відбулися за жорсткою схемою: народ — вимогливий замовник, влада — відповідальний виконавець. Але досягти такого стану їхніх відносин можна за умови, якщо філософія і поведінка самого народу (громади) будуть мати вирішальний вплив на діяльність влади.

Це завдання вимагає від будь-якої політичної сили корінної перебудови своєї роботи. Партії мусять іти до народу не з обіцянками зробити його життя щасливим, а з умінням навчити народ бути базовою ланкою держави. Лише таким чином можна забезпечити вирішальний вплив «носія суверенітету» (народу) на формування державної політики, а отже, — забезпечити повноту влади в Україні. Тут доречно зазначити, що діяльність політичних сил, які систематично і кваліфіковано не займаються духовно-моральним, ідеологічним і політичним просвітництвом народу, слід вважати безглуздою і шкідливою для українського суспільства.

У зв'язку з цим автор пропонує політичному активу погодитися з необхідністю прийняття узгодженої концепції розвитку суспільства і держави. В її основу слід покласти викладені тут пропозиції і гасло: «Сила держави — в силі народу».

Без цього не могла і не може бути успішною жодна реформа, а тому не може й бути мови про успішний розвиток України.

Анатолій МАРУЦАК
м. Васильків, Київська обл.

Указом Президента України «Про додаткові заходи з підготовки та відзначення 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка» № 257/2012 від 11 квітня 2012 року в Україні 2014 рік оголошено Роком Тараса Шевченка.

Згідно з цим указом нині в Україні проводиться багато заходів, де науковці й пересічні громадяни висловлюють свою любов та повагу до Батька-Кобзаря, розшукують невідомі сторінки з життя його друзів і побратимів. Але широко відомо і те, що творчість Т. Шевченка у всі часи викликала люту ненависть його ворогів. Їхнє ставлення до українського генія теж слід не замовчувати, а викривати й давати на-

НІ — «НЕИСТОВОМУ» БЕЛІНСЬКОМУ!

лежну оцінку.

Одним з ненависників Тараса Шевченка ще за його життя був відомий російський літературний критик Віссаріон Белінський, котрий мав прізвище «неистовый», тобто несамовитий, скажений. Він люто ненавидів Русь-Україну й усе українське через її прагнення до самостійності. Ігноруючи історичні реалії, зокрема той факт, що саме руські князі заснували Московію, а не навпаки, всіляко насаджував поняття зверхності Росії. Україну називав зневажливо Малоросією, а багатому українську мову — «южно-руським наречіем русського язика».

Правдива, суто національна творчість недавнього українського кріпака Тараса Шевченка страшенно дратувала російського критика. Навіть не прочитавши його сатиричної комедії «Сон», Белінський оголосив її «пасривом на царя», а самого автора «хохлацьким радикалом». Ще більшу ненависть шаленого Віссаріона викликала поема «Гайдамаки» із відвертим закликком любити Україну: «Сини мої! Орли мої! Летіть в Україну, — Хоч і лихо зострінеться, Так не

на чужині». Літератор, здавалось би, інтелігентна людина називає за неї Шевченка «хохлацьким дурнем», іншими образливими словами, безсоромно вживаючи низьку мужицьку лексику.

Але наш Кобзар не злякався «скаженого» Белінського і в наступних виданнях «Гайдамаків» висміяв його та інших українофобів, кажучи, що є:

*Такі, бачте, люди:
Все письменні,
друковані,
Сонце навіть гудять:
«Не відтіля, — каже, —
сходить,
Та не так і світить...*

І чому ж ті росіяни-розумники навчали молодого українського поета?

*...Він хоче,
щоб слухали,
Як старці співають.
Дарма праця,
пане-брате:
Коли хочеш грошей
Та ще й слави,
того дива,
Співай про Матрьошу,
Про Парашу,
радость нашу,
Султан, паркет,
шпори, —
От де слава!!!*

*А то співа:
«Грає сине море»,
А сам плаче...
Не зламався від осуду й
таких порад юний Тарас,*

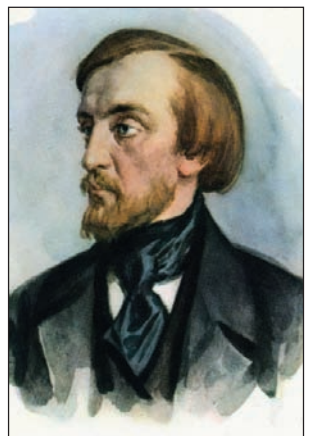
а гідно й стримано відповів:

*Теплий кожух,
тільки шкода —
Не на мене шитий.
А розумне ваше слово
Брехнею підбите.*

На жаль, не всі українські митці виявились такими незламними, як гайдамака-Тарас. Михайло Петренко — автор відомих українських пісень, що стали народними, «Дивлюсь я на небо», «Взяв би я бандуру», «Ходить хвиля під Осолом» теж направляв свої вірші для відгуку Віссаріону Белінському. Отримавши відповідь, що все погано і взагалі треба писати «руським язиком, а не на-тературну діяльність. Так, можливо, через вбивче слово Белінського Україна лишилась одного з талановитих своїх співців...

Ще з радянських часів у Донецьку на зовнішньому боці бібліотеки ім. Н. Крупської поряд із барельєфами славетних українських літераторів Т. Шевченка, Л. Українки, І. Франка висить барельєф В. Белінського.

Ми, просвітяни Маріуполя, підтримуємо заклик голови ВОВ Віктора Прокопчука до владних структур України й Донеччи-

ни з пропозицією зняти з бібліотеки портрет В. Белінського як людини, що свідомо зневажала українських літераторів, ганьбила їх, заважала їхній творчості, чим завдала шкоди українській культурі взагалі.

«Ні — українофобу Віссаріону Белінському в Донецьку!»

Відкритий лист направлено міністру культури України Л. Новохатьку, голові Донецької ОДА А. Шишацькому, у ЗМІ.

Закликаємо громадськість України та діаспори підтримати нашу пропозицію!

Лідія МОЛЧАНОВА,
члени ВУТ «Просвіта»
м. Маріуполь —
18 підписів

* * *
 Ще пахне сіно. Ще рояться оси.
 Ще у дуплянках солодко медам.
 А вже вночі навшипиньки
 ходить осінь
 і полум'я жоржин задмухує садам.

* * *
 Пробачте, осінь, я вас не впушу.
 У вас мороз на скронях.
 Не барабаньте пальцями дощу
 вночі по підвіконнях.
 Я краще ось пораджу вам —
 вдягніть пурпурні шати.
 Бо вже пливе Левафан,
 і треба поспішати.

* * *
 Ставить осінь на землю свою
 золоту жирандоль.
 І, ковтаючи сльози,
 одягши на плечі сукману,
 перемотує літо
 на чорні котушки тополь,
 шиє голим полям
 нескінченну сорочку з туману.
 Тихо строчать дощі...

І навіщо мені ця печаль?
 Що я хочу спитати
 у цієї сумної кравчині?
 Я прощаюся з літом.
 І воно мені каже: — Прощай!
 І хитає над шляхом
 порожні гнізда грачині.

* * *
 Осінній день, осінній день,
 осінній!
 О синій день, о синій день,
 о синій!
 Осанна осені, о сум! Осанна.
 Невже це осінь, осінь, о! — та сама.
 Останні айстри горілиць
 зайшлися болем.

Ген килим, витканий із птиць,
 летить над полем.
 Багдадський злодій літо вкрав,
 багдадський злодій.
 І плаче коник серед трав —
 нема мелодій.

* * *
 Буває мить якогось потрясіння:
 побачиш світ, як вперше у житті.
 Звичайна хмара, сіра і осіння,
 пропише раптом барви золоті.
 Стоїш, як стогін,
 під склепінням казки.

Душа прозіре всесвітом очей.
 Кричить гілля.
 З облич спадають маски.
 Зі всього світить суть усіх речей.
 І до віків блаженка приналежність
 переростає в сяйво голубе.
 Прямим проломом пам'яті
 в безмежність
 уже аж звідти згадуєш себе.

* * *
 Ті журавлі, і їх прощальні сурми...
 Тих відлітань сюїта голуба...
 Натягнені дощ свої осінні струни,
 торкне ті струни пальчиком верба.
 Сумна арфістка —
 рученьки вербові! —
 по самі плечі вкунтана в туман.
 Зіграй мені мелодію любові,
 ту, без якої холодно словам.
 Зіграй мені осінній плач калини.
 Зіграй усе, що я тебе прошу.
 Я не скрипковий ключ,
 а журавлиний
 тобі над полем в небі напишу.

* * *
 Двори стоять у хуртовині айстр.
 Яка рожева й синя хуртовина!
 Але чому я думаю про Вас?
 Я Вас давно забути вже повинна.
 Це так природно — відстані і час.
 Я вже забула. Не моя провина —
 то музика нагадає про Вас,
 то раптом ця осіння хуртовина.

* * *
 Це так природно — музика, і час,
 і Ваша скрізь присутність
 невлонима.
 Двори стоять у хуртовині айстр.
 Яка сумна й красива хуртовина!

* * *
 Самі на себе дивляться ліси,
 розгублені од власної краси.
 Немов пройшов
 незримий Левітан —
 то там торкнув їх пензликом,
 то там

Осінній вітер одгуляв, затиш.
 Стоїть берізонька —
 як в іскрах золотих.

* * *
 Красива осінь вишиває клени
 червоним, жовтим, срібним,
 золотим.
 А листя просить:
 — Виший нас зеленим!
 Ми ще побудем, ще не облетим.
 А листя просить:
 — Дай нам тої втіхи!

* * *
 А вранці осінь встане —
 в косі янтарній нитка сивини,
 могутні чресла золотого стану,
 іде в полях — вгинаються лани.

* * *
 Близнята-зерна туляться в покоси,
 біжить юрба червонощоких руж,
 сплять солодко
 черкуси-негритоси,

* * *
 Бредуть приречено — ні скарги —
 високі бранці край доріг...
 І падають багряні скальпи
 шаману сивому до ніг.

* * *
 Осінь ЖАГУЧА
 Вечірній сон закоханого літа
 і руки, магнетичні уночі.
 Вродлива жінка, ласкою прогріта,
 лежить у літа осінь на плечі.

* * *
 Дозріла пристрасть
 до вогню і плоду.
 Пашить вогнем на млосоному шаблі.
 І торжествує мудрий геній роду
 всього живого на живій землі.

* * *
 Ще літо спить.
 А вранці осінь встане —
 в косі янтарній нитка сивини,
 могутні чресла золотого стану,
 іде в полях — вгинаються лани.

* * *
 Оклекотіли гуси й лебеді.
 Вже їх чекає десь лиман.
 І привидом князівни Либеді
 над річкою встає туман.

* * *
 Лев дивиться на осінь. Вона жовта.
 Вона — як він, і жовта, і руда.

* * *
 Тупцюють з вивертом і свистом,
 трясуть глицевий тамбурин
 і вигинають мускулисто
 янтарні спини стовбурів.

* * *
 Сосновим потом пахне пряно.
 Гугнявить бубон в жовтій реві.
 Дрижать скелети дерев'яні

* * *
 Фанерні журавлі
 не полетять у вирій.
 Хіба що оживуть... але коли, коли?
 Над ними ключ летить,
 і щось у небі квилить:
 а ми ж вас, ми ж вас, ми —
 а ми вас кли-ка-ли!

* * *
 І дощик моросить.
 Гніздо прибите криво.
 І струшується ліс
 над трасою вві млі.

* * *
 Де небо? Де земля?
 І як підняти крила?
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Шипшина важко віддає плоди.
 Вона людей хапає за рукава.
 Вона кричить:
 — Людино, підожди!
 О, підожди, людино, будь ласкава.
 Не всі, не всі, хоч ягідку облиш!
 Одна пташина так мене просила!
 Я ж тут для всіх, а не для тебе лиш.
 І просто осінь щоб була красива.

* * *
 Осінній сад ще яблущка глядить,
 листочок-два гоїдає на гілляках.
 І цілу ніч щось тихо шарудить,
 і чорні вікна стигнуть в переляках.
 Між стовбурами пробігає тінь...
 А у світанків очі променисті.
 То білий кінь,
 то білий-білий кінь
 шукає літо у сухому листі.

* * *
 Оклекотіли гуси й лебеді.
 Вже їх чекає десь лиман.
 І привидом князівни Либеді
 над річкою встає туман.

* * *
 Лев дивиться на осінь. Вона жовта.
 Вона — як він, і жовта, і руда.

* * *
 Тупцюють з вивертом і свистом,
 трясуть глицевий тамбурин
 і вигинають мускулисто
 янтарні спини стовбурів.

* * *
 Сосновим потом пахне пряно.
 Гугнявить бубон в жовтій реві.
 Дрижать скелети дерев'яні

* * *
 Фанерні журавлі
 не полетять у вирій.
 Хіба що оживуть... але коли, коли?
 Над ними ключ летить,
 і щось у небі квилить:
 а ми ж вас, ми ж вас, ми —
 а ми вас кли-ка-ли!

* * *
 І дощик моросить.
 Гніздо прибите криво.
 І струшується ліс
 над трасою вві млі.

* * *
 Де небо? Де земля?
 І як підняти крила?
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Шипшина важко віддає плоди.
 Вона людей хапає за рукава.
 Вона кричить:
 — Людино, підожди!
 О, підожди, людино, будь ласкава.
 Не всі, не всі, хоч ягідку облиш!
 Одна пташина так мене просила!
 Я ж тут для всіх, а не для тебе лиш.
 І просто осінь щоб була красива.

* * *
 Осінній сад ще яблущка глядить,
 листочок-два гоїдає на гілляках.
 І цілу ніч щось тихо шарудить,
 і чорні вікна стигнуть в переляках.
 Між стовбурами пробігає тінь...
 А у світанків очі променисті.
 То білий кінь,
 то білий-білий кінь
 шукає літо у сухому листі.

* * *
 Оклекотіли гуси й лебеді.
 Вже їх чекає десь лиман.
 І привидом князівни Либеді
 над річкою встає туман.

* * *
 Лев дивиться на осінь. Вона жовта.
 Вона — як він, і жовта, і руда.

* * *
 Тупцюють з вивертом і свистом,
 трясуть глицевий тамбурин
 і вигинають мускулисто
 янтарні спини стовбурів.

* * *
 Сосновим потом пахне пряно.
 Гугнявить бубон в жовтій реві.
 Дрижать скелети дерев'яні

* * *
 Фанерні журавлі
 не полетять у вирій.
 Хіба що оживуть... але коли, коли?
 Над ними ключ летить,
 і щось у небі квилить:
 а ми ж вас, ми ж вас, ми —
 а ми вас кли-ка-ли!

* * *
 І дощик моросить.
 Гніздо прибите криво.
 І струшується ліс
 над трасою вві млі.

* * *
 Де небо? Де земля?
 І як підняти крила?
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Тупцюють з вивертом і свистом,
 трясуть глицевий тамбурин
 і вигинають мускулисто
 янтарні спини стовбурів.

* * *
 Сосновим потом пахне пряно.
 Гугнявить бубон в жовтій реві.
 Дрижать скелети дерев'яні

* * *
 Фанерні журавлі
 не полетять у вирій.
 Хіба що оживуть... але коли, коли?
 Над ними ключ летить,
 і щось у небі квилить:
 а ми ж вас, ми ж вас, ми —
 а ми вас кли-ка-ли!

* * *
 І дощик моросить.
 Гніздо прибите криво.
 І струшується ліс
 над трасою вві млі.

* * *
 Де небо? Де земля?
 І як підняти крила?
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

Ліна КОСТЕНКО

ОСІННІ КАРНАВАЛИ

біляві яблука і жовта раса груш.
 Рве синій вітер білі посторонні.
 А в серці літа — щедрий сонцепад.
 І зливками розтопленого сонця
 лежать цитрини, груші й виноград.
 Загусне промінь
 в гронах перегрітих.

А ляже сніг на похололі дні —
 жагучий сон закоханого літа
 в холодну зиму бродить у вині!

ОСІНЬ УБОГА
 Прощкандибала осінь по стерні,
 ввіткнула в степ цурупалля,
 як милиці.
 Летів козак на білому коні,
 гукнув їй:
 — Тітко, чей же, натомилися?
 Хутчія давайте руку, підвезу.
 Аж до якого двору вам під'їхати?
 Заморосило осінь у сльозу.
 — Спасибі, хлопче, ніколи і нікуди.

Все роздала, червінці й дукачі.
 Чужі курчата розкльовали просо.
 Убога торба — хмара на плечі,
 іду в полях, голодна, гола й боса.
 А вже цвяхами колеться стерня,
 і крутить хуга біле перевесло.
 Ти краще злязь, козаче, із коня,
 копай могилу, поки не підмерзло.
 Вкопай тепла земного.

Поклади
 на тихі груди снігову намітку.
 А в головах у мене посади
 жовтогаряче сонце, як нагідку.

* * *
 Вже в стільниках стерні
 немає меду сонця.
 І дика груша журиться: одна.
 Лиш клаптики червоного суконця
 шляхам лишає сіра далина.

Проходить осінь,
 посмішка землиста.
 Скліяють очі неба і води.
 Суху розмову полум'я із листям
 до ночі сумно слухають сади...

* * *
 Стриптизи осені,
 і дріж святого Вітта,
 і самотканний дощ,
 і сонця лиш на чверть.
 І вже дотлів цвітастий ситець літа,
 оцим полям набираючий на смерть.
 Душа полів, ти пам'ятаєш стерні?
 Оцю печаль, покинутість оцю?
 Останній пензель
 літньої майстерні —
 тополя зронить краплю багрецю.
 Змарніє день, зіщуляться берези,
 замре коріння в сизій мерзлоті...
 Убоге поле, ми з тобою Креси,
 десь наше зерно — гори золоті.

* * *
 Фанерні журавлі
 не полетять у вирій.
 Хіба що оживуть... але коли, коли?
 Над ними ключ летить,
 і щось у небі квилить:
 а ми ж вас, ми ж вас, ми —
 а ми вас кли-ка-ли!

* * *
 І дощик моросить.
 Гніздо прибите криво.
 І струшується ліс
 над трасою вві млі.

* * *
 Де небо? Де земля?
 І як підняти крила?
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

* * *
 Фанерні журавлі...
 Фанерні журавлі...

Лев сердиться,
 у нього ходять жовна, —
 чого вона у клітку загляда?
 Не пощастило леву молодому.
 Який там сон, який там апетит?
 Він, може, хоче в Африку додому,
 а тут ця осінь листям шелестить.

* * *
 Далеко там в полях за вітрянками
 за смутком за туманом за роками —
 За смутком за туманом за роками —
 Немає там ні станцій ані пошт —
 Стоїть мати моя при дорозі
 заплітає у коси дощ

* * *
 На оболонях верби у болоньях,
 туман, туман — нейлонові плащі.
 А коло хати пелехатий сонях
 пасе траву в блакитному дощі.

У верховіттях вітер колобродить,
 сумує стежка дичками внагрус.
 А угорі про тайнства природи
 задумався мислитель-чорногуз.

Мені так добре, стіни такі отчі,
 такий у серці невимовний шем!
 І тільки чую — набрякають очі,
 як хмари, перегуені дощем...

* * *
 Виходжу в сад, він чорний і худий,
 йому вже ані яблущко не сниться.
 Шовковий шум танечної ходи
 йому на згадку залишає осінь.

В цьому саду я виросла, і він
 мене впізнав,
 хоч довго придивлявся.
 В круговороті нефатальних змін
 він був старий і ще раз обновлявся.

І він спитав:
 — Чого ж ти не прийшла
 у іншу пору, в час мого цвітіння?
 А я сказала: — Ти мені один
 о цій порі, об іншій і довіку.

І я прийшла
 не струшувати ренклюд
 і не робити з плодів твоїх набутку.
 Чужі приходять в час твоєї щедрот,
 а я прийшла у час твого смутку.

Оце і є усі мої права.
 Уже й зникло сонце за горами —
 сад шепотів пошерхлими губами
 якісь прощальні золоті слова.

* * *
 Осіння піротехніка — тумани.
 В човнях великі жовті гарбузи.
 Чиєсь дитя подибало до мами,
 а мама десь на відстані сльози.

І доля десь — на відстані печалі.
 І час минув. І виросло дитя.
 Вже ті човни
 до вічності причалили.
 У Зоні віє вітер небуття.

* * *
 Ой із загір'я сонечко, з загір'я,
 із-за далеких марев і морів.
 Щоранку йде в холонучі сузір'я
 одвічний дим одвічних димарів.
 Чабанська ватра тліє коло заватри,
 на довгій палі шелестить стіжок,
 і бурелом громіздко,
 мов гексаметри,
 лежить у лісі поперек стежок.

Заночували птиці на лимані.
 А вранці неба не було в тумані.
 А ще ж дорога довга і важка.
 Куди летіть? — питають жожака.
 Він теж не бачить неба у тумані.
 Ночуймо ще раз, каже, на лимані.
 Нам не до сну, нам не до, не до,
 не до!

Не гелгочіть,
 Господь нам явить небо.
 А вранці встало сонце на лимані.
 І сходить день,
 як пензель Піросмані.

* * *
 Несе Полісся в кошиках гриби.
 За болотами причаїлись Охи.
 І спорить тиша голосом гарби
 із реактивним гуркотом епохи.

Село сосновий виверне кожух
 і йде назустріч, як весільна теща.
 Осінніх вогнищ кинутий цибух
 мале дитя в долоньки переплеще.

Правічну думу думають ліси,
 вгрюзають в мох стелітні дідугани.
 Переметнеться заєць навкоси —
 горить асфальт у нього під ногами.

Лункі октави дальніх голосів
 запише обрій у вечірній простір.
 І молодик над смужкою лісів
 поставить позолочений апостроф.

* * *
 Ходить дивний чоловік по лісу.
 Дивиться, дивиться, шарудить
 у осінньому листі.

Розгортає траву,
 копірсає паморозь моху.
 — Що ви, — кажу, — шукаєте?
 Каже: — Себе.
 У всіх повні кошики грибів.
 А у нього порожній.

* * *
 В маєтку гетьмана Івана Сулими,
 в сучасному селі,
 що звється Сулимівка,
 до кінських грив
 припадені грудьми,
 промчали хлопці —
 загула бруківка —
 і тільки гриви... курява... і свист...

* * *

Вдень ще літо, а надвечір — осінь.
В склепі ночі похорон тепла.
Вийдуть в ранок яблуні, як лосі,
розсохати роги дибала.

Пийте воду, поки ще ласкава.
Лосі, лосі, жумрайте траву.
Так думки печаль прополоскала,
що, як сад під зливою, живу.
Ой, живу, впівголосу, впівсили.
Відкладаю щастя — на коли?
Скільки цвіту з мене обтрусилі...
Скільки яблук з мене продали!..

* * *

Осіній день березами почавсь.
Різьбить печаль свої дереворити.
Я думаю про тебе весь мій час.
Але про це не треба говорити.

Ти прийдеш знов.

Ми будемо на «ви».

Чи ж неповторне

можна повторити?

В моїх очах свій сум перепливи.
Але про це не треба говорити.

Хай буде так, як я собі велю.
Свій будень серця будемо творити.
Я Вас люблю, о як я Вас люблю!
Але про це не треба говорити.

* * *

Хай буде легко. Дотиком пера.
Хай буде вічно.

Спомином пресвітлим.

Цей білий світ — березова кора,
по чорних днях побілена

десь звідтам.

Сьогодні сніг іти вже поривавсь.
Сьогодні осінь

похлинула димом.

Хай буде гірко. Спогадом про Вас.
Хай буде світло,

спогадом предивним.

Хай не розбудить смутку телефон.
Нехай печаль не зрушиться

листами.

Хай буде легко. Це був тільки сон,
що ледь торкнувся пам'яті

вустами.

* * *

Ти вчора поїхав,
ти ж тільки поїхав учора,

а вже мені будень
диктує дощі та й дощі.

І де ж мені взяти
для дум зрівноважені чола,

для смутків сутулих —
непродощими плащі?

Вмовляю себе, що тиждень —
це так небагато.

Ну що таке тиждень?
Були й не такі тижні.

При згадці про тебе я гріюсь,
немов при багатті.

Дощі зарядили, такі затяжні-затяжні.
Дороги розмиті,

і чується крик журавлиний.
І ніч проминула,

і сон не приніс забуття.
Тепер я не можу

без тебе пробути й хвилини.
А якось жила ж я

усе попереднє життя!

* * *

Усе змінилось. Люди і часи.
Двадцятий вік уже за перелазом.
Глобальне людство хоче ковбаси,
а вже вона з нуклідами і сказом.

Упала гінь на батьківські гроби.
Вже й чорт гидує купувати душі.
В лісах тремтять налякані гриби.
З дерев стрибають підозрілі груші.
Епоха зашморгнулась, як Дункан.
Спиніться, люди.

Хоч поставте кому.
Поетія потрібна дивакам.
Поети не потрібні вже нікому.

* * *

Ліс теж змінився. Може, постарів.
Чи траса порозхитувала сосни.
Чи пень старий на старості здурів
і гарну осінь ухопив за коси.

Чи навезли тут жухелиці й скла?
Зміійний цар згубив свою корону?
Радіаційна мжичка попекла,
дощі кислотні вживили крону?

Чи вчора з ночі проривався сніг?
Чи молодик вжалився кропивою?
Сумний їжак образився на всіх,
заліг і вкрився листям з головою.

* * *

Сороко, не кричи!

Я в лісі не стороння.

Я знаю тут усіх, і знають мене всі.
І хори птиць, і цих дубів хороми.
І сосни, сосни, SOS! —

тону у їх красі.

І річка, де вранці-рано
бобри працюють філігранно.
І лис, і лось, і те осіннє поле.
І та над яром стежечка стрімка.
І той, що вже нізвідки і ніколи
не вийде з лісу і не погука.

* * *

Твій силует за соснами,
твій голос за ялинами.

Твій крок у храмі осені,
у шелесті трави.

А дятел у беретіку
відстукує хвилини.

А ліс несе у вічність зелені корогви.

* * *

Ой осінь, осінь, барви чудотворні!
Як журавлі кричать твої: — Курлі!
Які минають люди неповторні!
Хоч би іще хоч трошки побули!
Уже дерева — як рогаті олені.
Останнє листя облітає з крон.
Душа стоїть у пам'яті як в повені.
І тільки світить бакени Харон.

* * *

Рожеві сосни... Арфа вечорова...
Але прислухайсь: ми тут не одні.
Он гномики заготовляють дрова
в смарагдовій вечірній тишині.
Малесенькі Гаруни аль-Рашиди
в чарівних капцях,

глянеш — і нема.

Лежить дорога, золотом прошита...
Іде з небес березова зима...

* * *

Марнували літєчко, марнували.
А тепер осінні вже карнавали.

Душа задивиться в туман
і марить обрисами літа.

Чи, може, це приснилось нам
купання в річці Геракліта?

* * *

Біднесенький мій ліс,
він зовсім задубів!

Він ждав мене і думав про розлуку.
Вже листопад підкрався з-за дубів
і гай знімає золоту перуку.

Синіє день, як пізні капусті.
Приходив дощ,

а потім було зимно.
Біднесенький мій ліс! —

він крила опустив.
Нема грибів, хоч би який мізинок.

Біднесенький мій ліс, хіба уже пора?
А може, ти ще в осені побудеш?

Завернеш птиць сріблястого пера,
одягнеш листя і звірят побудиш.

Про що, про що
скрипить твоя сосна?

Зронило сонце
бурштинову краплю.

І десь хихоче химородь лісна,
що я ж до тебе по снігах не втраплю.

Все на вітрах дзвенітиме, як дзбан.
Дорога буде — ні туди, ні звідти.

І наче склом заточений туман,
упала перша заморозь на віти...

* * *

Старі дуби, спасібі вам за осінь,
за відлітання радості і птиць.

Ще, певно, я затуркана не зовсім,
що чую шурхіт княжих багрянців.

Моя княгине! Ти ідеш вмирати,
піднявши вгору стомлене лице.

Я плачу й можу сліз не витирати.
Старі дуби, спасібі вам за це.

Ілюстрації Сергія Якутовича

ТВОРЧИСТЬ НАШИХ ЧИТАЧІВ

«ПРИПОВЗУ ТУМАНОМ І БІЛЯ НІГ ТВОЇХ ВПАДУ...»

(АБО НЕВИДУМАНА ІСТОРІЯ ПРО ТЕ,
ЯК КОХАННЯ ОШЛЯХЕТНОЄ ЛЮДСЬКІ ДУШІ)

Мені приємно усвідомлювати, що патріотичний поштовх, наданий газеті її творцями ще в 1992 році, був таким сильним, що поступальний рух уперед відчувається й дотепер. А ще важливо, що газета від самого початку творилася з гуманістичних, людинолюбських позицій. Цей фундамент і цей вектор нам досі вдається зберігати. Добро, як відомо, породжує добро і тягнеться до добра. Якось наші читачі з півдня Київщини розповіли мені про народного поета з Дніпропетровщини Олександра Мірошниченка. Той присвятив багато віршів місту Тараші, де, навчаючись у технікумі, вперше закохався. Платонічне кохання юнака виявилось настільки сильним, настільки тривалим, що про нього вже можна говорити на всеукраїнському рівні. Вірне кохання нашого теперішнього читача Олександра Мірошниченка до своєї Павлінки, вважайте, стало нашим загальнонаціональним надбанням. Від таких почуттів не лише українцям, а й людству стає тепліше... Нещодавно я отримав чергового листа від Олександра Григоровича. І в ньому знову біль, смуток і... турбота про свою кохану:

«В людських стосунках розібратися непросто. Часом життя підкидає такі колізії, з яких, здається, і виходу немає. Та все ж вихід є, до того ж зовсім простий. Так вже у мене склалося — закохався в юності в одну дівчину, але все життя прожив з іншою. І не можу сказати, що прожив з нею погано. Кажуть, люди з віком стають черствішими, прагматичнішими, але на кожному кроці трапляються випадки, які руйнують це уявлення. На чорному, як нічне небо, тлі життя добрі вчинки зустрічаються так само часто, як зорі над нашими головами. Вони сяють і зливаються в могутній Чумацький Шлях, який показує людству дорогу в майбутнє. Зупинюся на двох конкретних випадках. Коли народилася і трішки підросла моя донька, виявилось, що у неї діатез. І саме тоді дружина прочитала, що є якийсь дід Петро, який лікує діатез народними методами. І, що найцікавіше, проживає він неподалік від того місця, де живе Павлінка — моє перше кохання. Вирішили ми розпитати у неї про цього знахаря, а там було видно, що робити. Відповідь прийшла швидко: «Приїздіть до нас, мій чоловік відвезе вас машиною до діда Петра. Щоправда, він трохи слабує зараз, та й черга до нього велика, але дітей він приймає поза чергою...» Поки ми збиралися — дід помер. Але сердечна участь у цій справі моєї Павлінки говорить сама за себе. Тепер, до речі, вже її, вдову, стареньку жінку з ціпком спіткала велика біда. Вона живе в селі Калинівка, що розтягнулося понад трасою Київ-Житомир. Цю трасу після реконструкції підняли на 30 сантиметрів вище, а водовідводів не зробили. От і стікає вода після злив і танення снігів на її подвір'я... Навіть тепер,

Олександр МІРОШНИЧЕНКО

ЯК ПАХНЕ АЙСТРАМИ НАШ САД!

Твоє двозначне «до побачення»
Я зрозумів як «приїжджай» —
Хоч все, здається, нами втрачено,
Ти на недолго не зважай.

Нехай вона, глитайка з тайстрами,
Нам шкодувала хліба шмат —
Нехай! Зате, як пахне айстрами
В передчутті зими наш сад!

МРІЇ — МОВ ДРЕВНІ ЛОДІЇ

Ніжніше ніжної мелодії
Звучить в душі твоє ім'я,
І мрії мчать, мов древні лодії,
До тебе, зірньою моя.
А ти в палких думках омріяна,
Оспівана на всі лади,
Вітрами юності овіяна,
Така ж далека, як завжди...

ЩАСЛИВИЙ КІТ

Навіщо народився я на світ —
Аби без тебе вік свій змарнувати?

Щасливіший за мене навіть кіт,
Бо має доступ до твоєї хати!

Хоч зараз згоден я до перемін —
З котом тим ладен

місцем помінятися,
Щоб тільки мати змогу так, як він,
До ніг твоїх

з любов'ю притулятися...

МОЯ ЗАКОХАНА ДУША

То не звичайна хмарка в небі,
Вітрами гнана, поспіша.
То навпростець летить до тебе
Моя закохана душа.
Як мною, нею не погребуй,
Далека зірньою моя,
Ти пригорни її до себе
І ласку ту відчую я!

ПОКЛИЧ МЕНЕ

Поклич мене, і я прийду.
Тільки поклич — я все покину
І прилечу, примчу, прилину,
Осінім вітром припаду
До грон самотньої калини...

Поклич мене, і я прийду,
А якщо сил прийти не стане —

ОСІНЬ — І ЦИМ ВСЕ СКАЗАНО...

Осінь — і цим все сказано...
Епігети і метафори...
До болю відомими фразами
Означено її статуси...

Метаморфози осені —
Тема окрема — невичерпна...
Навіть сльозина проситься,
Тою красою виткана...

Містика перевтілення...
Ніякого тут вмрання.
Осінь — нагода зцілення.
Осінь — пора чекання.

І ні весні, ні літєчку,
Не кажучи вже про зиму,
Не осягнути таїнство —
Осені суть незриму...

Віра ОЛЕШ

м. Соснівка на Львівщині

серед літа, воду з погірників треба відкачувати. Розповів я про це своїй дружині і запитую — як бути? «Хай переїжджає до тебе...» — була її відповідь. Ми з дружиною тепер живемо окремо, вона — в Запоріжжі, а я — в селі, за 40 кілометрів від обласного центру. Після смерті батька мені довелося переїхати туди, щоб підтримати матір. Я б тільки радів, якби до мене переїхала Павлінка, навіть хату свою на неї переписав би, щоб їй було спокійніше. Але у неї є ще 93-річна мати. Щоб вони переконалися в мої безкорисливості і в тому, що я багато готовий віддати заради її спокою, наважився відіслати вам свої вірші. Якщо «Кримська світлиця» їх надрукує, то ці вірші відкриють їй всю глибину мого почуття. І, можливо, допоможуть двом жінкам прийняти вірне рішення — переїхати в мою Вище-Тарасівку. Я вірю в те, що газета може багато. Зокрема, після того, як ви надрукували статтю «Козака на «совка» не перекуеш» (КС від 28.06.2013) і дали в ній мою адресу, на моє ім'я прийшла бандероль, а в ній книга Андрія Кокотухи про УПА «Червоний». Вислав її читач зі Львова І. Мирош. Отже, небайдужі люди на світі є, може, й цього разу вони допоможуть...».

Отже, пропонуємо на суд читача декілька віршів Олександра Мірошниченка.

Сергій ЛАЩЕНКО

НЕЗАБУТНІ...

**«БУТИ БІЙЦЕМ,
А НЕ ЛАКЕСМ»**

Такий наказ-заповіт журналістському корпусу залишив по життю відомий публіцист, педагог, науковець, перекладач, патріот України, декан факультету журналістики Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1955-1957 рр.) Матвій Михайлович Шестопад.

Доля виявилась жорстокою до нього. У 1965-му М. М. Шестопада, фронтовика-орденоносця, викладача зарубіжної літератури, улюбленця студентів, було позбавлено університетської кафедри «за український буржуазний націоналізм без права викладання в навчальних закладах». До останніх днів Матвій Шестопад залишався хоч і напівзабутим, але незламним українським патріотом. З-під його пера вийшли унікальні науково-документальні дослідницькі твори, які побачили світ вже після його смерті, бо лише в останнє десятиліття ім'я М. М. Шестопада повернулось із забуття в письменницькі та журналістські кола України.

5 листопада в Черкасах у Національному університеті ім. Б. Хмельницького пройшли Шестопадівські читання, в яких взяли участь науковці, історики, студенти М. М. Шестопада і майбутні журналісти — студенти місцевого університету. Відкрив читання ректор вишу професор А. І. Кузьмінський. Вітання від Національної спілки журналістів озвучив її перший секретар С. Томіленко. Учасників поважного зібрання привітала делегація земляків-звенигородців, звідки родом М. М. Шестопад.

Хвилюючими спогадами про Вчителя поділились його тогочасні студенти — доцент Інституту журналістики Національного університету ім. Т. Г. Шевченка І. Забіяка, доктор філології в галузі культурології В. Мицик, журналісти газети «Голос України» М. Скорик та В. Підвисоцький, шеф-редактор журналу «Лідер» А. Краснянський, заступник голови Київської організації НСЖУ В. Пасак, кореспондент «Урядового кур'єра» В. Бабенко, доктор філологічних наук Г. Онкович, спонсор і співорганізатор увічнення Великого патріота М. Мариниченко.

З великою увагою вислухали учасники читань спогади про М. М. Шестопада випускника факультету журналістики 1958 року, поета-пісняра, народного артиста України, заслуженого діяча

мистецтва, професора Вадима Крищенка, який на завершення прочитав поетичні рядки із записною присвятою Матвію Шестопаду.

«ПОВСТАНЬ ЖЕ ДУХОМ»

Коли прокинешся,
на народі мій, коли?
Коли в душі озветься
волі трепет?
Запряжені у ярма, коє воли,
І думаєм, що так воно і треба.
Все згнано, розпродано усе,
Пани твої без совісті і честі.
Їх слово вітху нам не принесе,
Бо там брехня і клоунада жестів.
Тебе цепами тягнуть
в «Русській мір»,
У хитроці заплутать
хочуть знову.
Чого мовчиш? Не чути до сих пір
Твоє правдиве і рішуче слово.
Ні, ствердитись лиш можна
в боротьбі —
На часі вже ота критична маса.
Як сурму мужності візьми собі
Вогненне слово нашого Тараса.
Не притуляйся більше до біди —
Послухай щирий заклик
свого сина.
Повстань же духом.
Й світу доведи —
Що ти — народ, і дім твій —
Україна!

Учасники Шестопадівських читань відвідали могилу поета Василя Симоненка і поклали до підніжжя пам'ятника квіти. Наступного року вирішили зустрітись знову.

м. Черкаси

Наш кор.

АНОНС! Дивіться в авторській програмі Олександра Польченка «Рідна хата» — «Спогади про Майстра»: «світличани» згадують про народного артиста України Богдана Ступку. ДТРК «Крим», 10 листопада, поч. о 17.40, повторення — 13 листопада, поч. о 10.00.

УВАГА: КОНКУРС!

**«ОЙ, ЯКА ЧУДОВА
УКРАЇНЬСЬКА МОВА!»**

Цього року вже вчетверте проводиться мовний експрес-турнір, започаткований Управлінням освіти та науки Севастополя, Громадським комітетом «Український Севастополь» та порталом «Українське життя в Севастополі». Подаємо Умови проведення експрес-турніру «Ой, яка чудова українська мова! — 2013», присвяченого Дню української писемності і мови.

1. Мовний експрес-турнір (онлайн) буде відбуватися в мережі Інтернет за адресою <http://abetka.ukrlife.org/tests/> 10 листопада 2013 р. з 11.00 до 11.30.

2. Учасник змагання ознайомлюється з умовами турніру й вибирає тест «Ой, яка чудова українська мова! — 2013».

Для проходження тесту необхідно заповнити особисті дані: прізви-

ще, ім'я та назву навчального закладу, а також дати відповідь на всі запитання позначенням правильного рядка та відповіді у віконцях. Автоматизована система чутлива до регістру, тому в разі написання прізвища з малої літери чи всіма великими літерами відповідь вважатиметься неправильною.

3. Після розв'язання останнього запитання необхідно натиснути на кнопку «Далі». Таким чином результати з кількістю балів та часом відповіді потрапляють до списку. Повторна участь у тестуванні не зараховується.

4. Підбиття підсумків турніру. Зараховуються відповіді, надіслані до 11.30. Переможці експрес-турніру нагороджуються дипломами Управління освіти та науки Севастопольської міської держадміністрації, а також отримують грошові премії. Вручення премій і дипломів відбудеться упродовж тижня з 11 до 15 листопада 2013 р. у загальноосвітніх навчальних закладах, в яких навчаються переможці.

Оргкомітет експрес-турніру

**УСІ — НА ПЕРЕДПЛАТНИЙ РЕФЕРЕНДУМ!
ШАНОВНІ ЗЕМЛЯКИ! УКРАЇНЦІ! «ПРОГОЛОСУЙТЕ» ЗА УКРАЇНСЬКУ ГАЗЕТУ,
КНИГУ, ЖУРНАЛ, ЗА УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО, УКРАЇНСЬКУ ПРИСУТНІСТЬ
В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ ДЕРЖАВИ!**

ПЕРЕДПЛАТИТЬ «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ» НЕ ЛИШЕ ДЛЯ СЕБЕ — ЗРОБИТЬ ПОДАРУНОК СВОЇЙ ШКОЛІ, БІБЛІОТЕЦІ, РІДНИМ, ЗНАЙОМИМ: ЧИМ БІЛЬШЕ В УКРАЇНСЬКОГО ДРУКОВАНОГО СЛОВА БУДЕ ШАНУВАЛЬНИКІВ, ТИМ НАДІЙНІШИМ БУДЕ ЙОГО МАЙБУТНЄ!

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ» — 90269.

Вартість передплати: 1 місяць — 9,90 грн.; 3 місяці — 29,10 грн.; 6 місяців — 56,55 грн.; на рік — 111,90 грн.
Адреса редакції: 95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, к. 14. Тел.: (0652) 51-13-24, (050) 957-84-40;
електронна пошта: kr_svit@meta.ua; Інтернет-сторінка: <http://svitlytsia.crimea.ua>

**«СВІТЛИЦЮ» ЧИТАЙТЕ —
НОУТБУК ВИГРАВАЙТЕ!**

Шановні «світличани»! Ми продовжуємо наш газетний мовно-літературно-історично-пісенно-комп'ютерний конкурс, ГОЛОВНИЙ ПРИЗ ЯКОГО — НОУТБУК! Добре відомий читачам з минулого турніру сімферопольцев Василь Степанович Стефанюк вже зробив свій внесок до призового фонду і закликає однодумців підтримати його, щоб можна було відзначити не лише переможця, але й призерів конкурсу. Спонсорів запрошуємо до конструктивного діалогу за тел. (067) 650-14-22, (050) 957-84-40, а читачам пропонуємо наступні конкурсні завдання. (Нагадуємо, що взяти участь у конкурсі і виграти ноутбук має шанс КОЖЕН передплатник нашої газети — ні вікових, ні будь-яких інших обмежень нема!)

Отже, ПЕРШЕ ЗАВДАННЯ:

— Хто автор надрукованого нижче поетичного заклику передплачувати «Кримську світлицю»? — Коли він був опублікований? — На якій сторінці? — Яке за номером «чорне» попередження владі про проблеми «Світлиці» надруковане на її 1-й сторінці? — Хто на той момент був міністром культури України? За кожну правильну відповідь буде нараховано 1 очко (усього 5). (Підказка тим, хто «Світлицю» читає недавно: на наше газетне 20-річчя ми передали до бібліотеки ім. І. Франка у Сімферополі підшивки газет з 1999 року...)

**ДОРОГІ ЗЕМЛЯКИ!
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
«КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ»!**

Зі «Світлицею» вам веселіше в Криму буде жити! Від «Світлиці» у вас будуть світлі і радісні лица, Рідне слово в душі оживе, розцвіте, забринить!

Зі «Світлицею» ви — і шедриші, й духовно багаті! І відчуєте, як Україна стає на крило. Хай «Світлиця» заходить у кожну світлицю і хату, В кожне селище, місто, в найдалі сільце і село. Дорогі земляки! Передплачуйте

«Кримську світлицю»! Це ж для вас рідне слово в газеті плакаємо ми. Хай же смутку не буде на ваших замріяних лицах, І у скрутні часи залишаймося завжди людьми. Українці мої! Пам'ятайте: є «Кримська світлиця»! Це газета для вас, це газета в Криму для усіх! В цій газеті любов до Вітчизни-України іскриться, В ній і пісня народна, й козацький розкотистий сміх! У «Світлиці» для діток для ваших пульсують «Джерельце», Тут і «Будьмо!» юнацьке, й український гартований «Спорт». Рідна пісня і вірш вам зігріють і душу, і серце. Тут і гумору ківш, і програма «ТБ», і «Кросворд». Тож читайте, любіть свою добру і мудру «Світлицю», Зі «Світлицею» вам веселіше в Криму буде жити! Від «Світлиці» у вас будуть світлі і радісні лица, Рідне слово в душі оживе, розцвіте, забринить!

ДРУГЕ ЗАВДАННЯ:

Хто зображений на цьому плакаті? (5 балів за правильну відповідь!)

ТРЕТЄ ЗАВДАННЯ: Кілька років тому це фото вже прикрашало «Кримську світлицю», тому для читачів зі стажем це запитання не буде надто складним. Отже, як звуть цю україночку і чим прославилася вона у нашій газеті? (5 балів за правильну відповідь).

ВІДПОВІДІ НАДСИЛАЙТЕ на звичайну або електронну адресу «КС»!

ф. П-1

Державний комітет зв'язку та інформатизації України

АБОНЕМЕНТ

На газету **90269**
журнал (індекс видання)

«Кримська світлиця»

(найменування видання) Кількість комплектів

на 200 ___ рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Куди (поштовий індекс) (адреса)

Кому (прізвище, ініціали)

ДОСТАВНА КАРТКА-ДУРУЧЕННЯ

На газету **90269**
журнал (індекс видання)

«Кримська світлиця»

(найменування видання)

Вартість передплати _____ грн. _____ коп. Кількість комплектів _____

Вартість переадресування _____ грн. _____ коп.

на 200 ___ рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

поштовий індекс _____ місто _____ село _____ область _____

код вулиці _____ район _____

буд. _____ корп. _____ кв. _____ вулиця _____

прізвище, ініціали _____

Тетяна Лемешко — член Національної спілки письменників України. Авторка поетичних збірок «Журавлиний біль», «О світе мій, світе», прозових «Летіла зозуля», «Калиновий вінок», «Душа замість мене». Лауреат премії «Благовіст» і IX Всеукраїнського літературного фестивалю «Просто так». Мешкає в м. Українка Київської області.

Чи вірите ви в чорні діри? Оті, що під дією всесвітнього тяжіння ковтають і планети, і галактики. А за людей нічого й говорити.

Не вірите? Правильно. Що подумаєш — те наклічеш...

Ось художник Антон стверджує: у нашій столиці є такі чорторії, що космосу й не снилося. Отож йому і приверзлося, що мчить на новенькій «Хонді» прямо в чорну пашку. Зоресвітній інфра-звук гальм викидає Антона не лише зі сну, а й із ліжка...

— Пху, мара якась! Машина ж іще немає, хоч курси про всяк випадок закінчив. Водійські права ось-ось отримаю, — думав, прямуючи до районної поліклініки.

Тільки-но звів голову до сонечка, як невідь на чому послізнився. Глянув під ноги — чісь мокротиння. «А пек тобі! Ще бабуся повчала: злий дух із людського нутра всяким гідом виходить. Боронь Боже вступити!»

«МАЯК» — прочитав перед носом, витираючи черевик об траву. А нижче маленькими: «Поліклініка».

«Дивно, — подумав Антон, — чверть сторіччя ходив повз і не помічав такої».

Не постеріг, коли й опинився у вестибюлі. Підійшов до віконечка.

— Добридень, пані! Чи можна на медкомісію для водіїв?

— Сто рублів в касу.

— А гривнями?

— Мужчина, не морочте голову! — лупнула булькати-ми очима реєстраторка.

«Хіба можна заморочити те, чого немає?» — подумав, зиркнувши на фарбовану

куделку, що пташиним гніздом звисла над мопсуватим видом.

Подав документи, вистоявши чималеньку чергу. Реєстраторка тицьнула у віконечко бланк заяви. Коли заповнив і повернув — процідила крізь зуби до наступного пацієнта:

— Пішіте на русском!

Антон скипів: «Оце маяк! Чи не кремлівськими зорями підсвічений?»

Добре, хоч лікарі небагато-слівні:

— Жалоби есть?

— Нема.

— Годен.

Нарешті вистояв чергу до останнього — психіатра.

— Добридень! Я — на мед-огляд.

Лікарка глянула зизом. Маркітно зморщила лисячий носик:

— Травми голови билі?

— Ні.

— Сознаніє терялі?

— Ні.

— Удівительно.

— І що ж тут дивного?

— Да так, нічого. Заплатіте в касу і прихдіте за сертіфікатом.

Після оплати довелось знову ставати в чергу. Антон наблизився до дверей, але відчинив їх... якийсь держиморда. Невідь-звідки й узявся. Тут же з'явилися й дві киці-сестриці. Круть-верть хвостиками. Хай-но двері відчиняються — шпиг — і в кабінеті.

— Шановні — у чергу!

— Ми за сертіфікатом.

— Я теж.

Лікарка почула суперечку.

— Жінщинам нужно уступать! — заявила роздратовано.

Поступився. А коли нарешті зайшов сам, почув категоричне:

— Приєм окончен.

— Ви ж обіцяли сертіфікат!

— Прийдьоте завтра, — метнула хижими іскрами з-під рудого чубчика, що прикривав вузеньку смужку лоба.

У дверях Антона ледве з ніг не збили двоє чоловіків.

Почекав у коридорі: «Ану, чи їх теж справдидь?».

Та ба! Вийшли вдволені — із сертіфікатами.

Антон повернувся до кабінету:

— І мені ж забрати...

Тетяна ЛЕМЕШКО

ЧОРНА ДІРА

ПРИДИБЕНЦІЯ

Лікарка оскалилася:

— Оні спешат на похорон. Ви ж не хотіте, чтобы у вас кто-то умер?

«Тіпун тобі на язик! Самій би не завадило обстежитись у психіатра», — думав Антон, ідучи додому.

Ніч перекантувався. Ні світ ні зоря маячив під «Маяком» — другий у черзі. «Не десятий же, до обіду вправлюсь...» Де там! Тільки-но зайшов перший пацієнт, як за ним, наче зорі з неба, посипалися «колеги» в білих халатах.

— А совість де?! — обурився Антон.

Нарешті зайшов.

Лікарка обнадійливо гортала медичну картку.

«Еге, держи в обидві жмені...» — зіронізував подумки.

— Почему не говоріте, что уже бил у меня?

— А що казати? Послали в касу, а потім не прийняли, бо нахаби йшли без черги.

Не битися ж із ними...

— Что-о-о? Ви ещо і драцца собірались?

— І не думав...

— Вас нужно обследовать,

зайдьоте позже!

— Ви вчора обстежили, і я вже зайшов...

Із жіночої подобі виширилася гієна:

— К упрямым я визиваю міліцію і скорую із псіхобольніці.

— Радянський сценарій упокорення... ану ж бо!

Розлючено метнула до дверей.

— Следующий! А ви... после всех — на тестірованіє!

Антон сплюнув і вийшов. У вестибюлі — тиша. Черга розмокталася, і реєстраторка нудилася, позіхаючи. «Хоч би долонею прикривалася», — подумав Антон, згадавши знову бабусю: «Не смій на людей позіхати! До комина

зайдьоте позже!

— Умнічать дома будете, а сейчас отнімайте от ста по тринадцат до єдніці і назад — усно.

— Я не математик.

— Это тест.

Антон відняв.

— На каком языке будем продолжать?

— Мовою країни, у якій живемо.

Удала, що не почула. Указала лакованим кігтем на альбом із малюнками:

— Назовіте однородные.

Довелось сортувати картки, брилі, чашки, тарілки, курей, гусей, аж доки почув глузливе:

— Это било детское задание, а теперь посерьознее.

Розгорнула сторінку з кружечками, вибудуваними в конус.

— Ви должны их очень быстро считать.

Доки ті кружечки були великі, Антон лічив правильно, а коли стали цяточками з мачинку — збився.

— Цікаво, чи ви їх бачите?

— Здесь я задаю вопросы!

— блиснула білими іклами.

«Ова! Та це ж упириця!»

— Ладно, перейдем к задакам.

Понад годину вичитувала їх із книжки, жадаючи негайної відповіді. Спочатку Антон відгадував правильно й швидко, потім став помилятися.

Лікарка зобразила жалісну гримасу:

— Ви, наверное, усталі?

— Не лукавте. Цей тест на виснаження — помста за мову? Невже думаєте, що я терплю ці знущання заради сертіфіката. Міг би одразу покласти у вашу кишеньку кругленьку суму й віддали б його мені миттю, як і всім, хто заходив поза чергою. А ймовірноше, пішов би в іншу поліклініку. Чому залишився? До таких, як ви, психіатрів маю особливу «любов»...

Лікарка пополотніла.

Антон скористався її сум'яттям.

— ...Мого діда, сільського

одвернився — нечистий у нього й вискочить, а щоб назад не вернулся — ротик перекрести». Хм! Таку дуплину, як у реєстраторки, не те що хрестом, а шлюзним щитом не затулиш. Отож нечисті її «чорної діри» й окупувала весь медперсонал поліклініки...

Антон сам переконався, зайшовши до завідувачої. Коли став пояснювати ситуацію — обірвала на півслові:

— Так что вам не понятно? Проходите тестірованіє ілі ми вас направім на врачебно-консультативную комісію.

— Я схожий на божевільного?

— Не знаю. Псіхіатру віднее.

«Оце халепа! — дратувався Антон. — Мало поліклінік у Києві? Треба ж у чортівське болото вшлепатися! Гляди, і справді на психа перетворять? Е ні-і! Дід не зламався, і я не ликом шитий... Отож-бо, Антоне, уперді!»

Знову став у хвіст кількометрової черги...

Лікарка зустріла уїдливу:

— Жаловаться нехорошо.

— Службу безпеки у Сталі-

на запозичили?

— Умнічать дома будете, а сейчас отнімайте от ста по тринадцат до єдніці і назад — усно.

— Я не математик.

— Это тест.

Антон відняв.

— На каком языке будем продолжать?

— Мовою країни, у якій живемо.

Удала, що не почула. Указала лакованим кігтем на альбом із малюнками:

— Назовіте однородные.

Довелось сортувати картки, брилі, чашки, тарілки, курей, гусей, аж доки почув глузливе:

— Это било детское задание, а теперь посерьознее.

Розгорнула сторінку з кружечками, вибудуваними в конус.

— Ви должны их очень быстро считать.

Доки ті кружечки були великі, Антон лічив правильно, а коли стали цяточками з мачинку — збився.

— Цікаво, чи ви їх бачите?

— Здесь я задаю вопросы!

— блиснула білими іклами.

«Ова! Та це ж упириця!»

— Ладно, перейдем к задакам.

Понад годину вичитувала їх із книжки, жадаючи негайної відповіді. Спочатку Антон відгадував правильно й швидко, потім став помилятися.

Лікарка зобразила жалісну гримасу:

— Ви, наверное, усталі?

— Не лукавте. Цей тест на виснаження — помста за мову? Невже думаєте, що я терплю ці знущання заради сертіфіката. Міг би одразу покласти у вашу кишеньку кругленьку суму й віддали б його мені миттю, як і всім, хто заходив поза чергою. А ймовірноше, пішов би в іншу поліклініку. Чому залишився? До таких, як ви, психіатрів маю особливу «любов»...

Лікарка пополотніла.

Антон скористався її сум'яттям.

— ...Мого діда, сільського

вчителя, арештували 1937-го.

У божевільні намагалися викорчувати з нього «халляцкую речь» разом із жилами.

Дарма. На «человеческом» дід не заговорив. При черговій спробі надягти гамівну сорочку — відкусив лікарю півмізинця. Погамували навіки...

Загледівши кітгики, що скрадливо поповзли столом, Антон штовхнув телефон настріч.

— Маєте зв'язок з потаймиром? Повідомте НКВС, що затримали «українського буржуазного націоналіста», затятого «тризубівця» третього тисячоліття...

На обличчі лікарки нервово сіпалося ліве віко, але слухавки не зняла. Дістала сертіфікат із шухляди й гаркнула чи то гавкнула:

— Прекратіте етот театр!

— Я не артист.

Антон і оком не змигнув, як шезла. Натомість загледів гієну: мотнула хвостом по ногах і здиміла... Стенув плечима: «Привиділося...». Ледве не ступив на гадюку, ідучи коридором. Повзла вихилисом, як гетера в алькові. Біля кабінету завідувачої погрозливо зашипіла... Душа вткла в п'яти, Антон надавав ходи.

Реєстраторка блиснула скляними очима:

— Бистрее... давайте документи, уже все ушли...

За кілька хвилин сунула в руку «Медичну довідку». Спеціальний бланк із водяними знаками, надрукований державною мовою, був заповнений корявим почерком «общепонятным языком».

Антонів кров бухнула в скроні:

— Згідно з 10 статтею Конституції України...

І... заціпило.

Замість реєстраторки сука мопсуватої породи пильнувала кожен його рух.

Антон подумки намалював вогняне коло:

— Згинь, личино!

...От і думайте, що це було. Чорна діра чи не чорна?..

ПЕРША СЕРЕД РІВНИХ

У жовтні Європа принесла дві приємні вістки з гуманітарної ниви. Роман Оксани Забужко «Музей покинутих секретів» у Вроцлаві визнали найкращим серед семи номінантів на літературну премію Центральної Європи. Відома письменниця стала власницею унікальної статуетки авторства Єви Россано «Ангелус» та переможцем однієї з найпрестижніших літературних нагород.

А через кілька днів поетка Леся Мудрак стала лауреаткою цьогорічного Всесвітнього фестивалю поезії «Дні Найма», який тривав на Балканах 16-20 жовтня. У ньому брали участь сорок учасників з різних країн світу: Канади, Мексики, Франції, Данії, Голландії, Німеччини, Італії, Бельгії, Польщі, Туреччини, Болгарії, Пуерто-Ріко, САД, Чорногорії, Албанії, Косово.

Відзначено було лауреатів Кристину Ленковську (Польща) й Юана А. Франгуя (Пуерто-Ріко). Але перший приз — дві головні нагороди та статуетки фестивалю дісталися Лючії Вілагарсії з Мексики та Лесі Мудрак з України! З такої нагоди було взято блиц-інтерв'ю в директора фестивалю Шаїна Емерлаху та в самої лауреатки — української поетки.

— Приємно, що українську поезію так високо поцінували, — розповідає Леся. — Я справді відчувала шалений енергетичний вибух і водночас дискомфорт від мовного дисбалансу. В очах глядачів бачила насамперед подив від несподіванки «та-а-а-ке» почути й побачити. Вони були дещо збентежені: хтось насуплювався, хтось іронічно посміхався, а хтось широко захоплювався. Уперше я настільки боялася вийти на сцену. Боялася публічності, відвертості, бути не почутою, не сприйнятою... Однак страшенно хотілось і вразити! Цікаво було слухати переклади моїх текстів. Геть інше їхнє трактування у виконанні акторів...

Загалом фестиваль викликав незабутні враження! Мене особисто причарувала лірика Юана А. Франгуя з Пуерто-Ріко — така розкута, незаангажована, ритмічна; сповнені тонкого звукопису вірші поетки Семи Гюлер з Туреччини, дивовижні поезії французько-

го поета Анатасу Ватчев де Тerasу, Слажани Кукачки з Македонії, Кристини Ленковської з Польщі... Особливо вражало шире зацікавлення лірикою шанувальників, що не часто спостерігається в Україні. Зали, в яких лунало поетичне слово, були вщерть переповнені.

Враження від світової поезії неоднозначне: вона — розсипана, як мозаїка... Наприклад, поет з Італії та поетка з Мюнхена декламували римовані тексти, канадець виголосив еротичні поезії в жанрі таких собі прозопоезій, поетка з Франціско Рой артикулювала прозові ритмізовані уривки, що називаються віршами, в усіх інших авторів — верлібри та білі вірші... Тематика віршів — метафізична, філософська, патріотична, любовна, а також еротична. Я думала, що тільки я читатиму твори подібного жанру... Але, як виявилось, в світі еротична поезія поширена, може, навіть більше, ніж мотиви громадянські...

Моя несподівана нагорода — це і приємність, і відповідальність, як і сама поезія... Після щоденного читання під культурним центром, де відбувалось дійство, під стінами скандував фан-клуб: «Кличко і Лесья Мудрак — форевер!».

Дякую широко дирекції та організаторам фестивалю! Особисто панові Шаїну Емерлаху за честь брати участь в цьому дійстві! Моїй найближчій подрузі Анні Багряній за підтримку і допомогу! Якщо Україна вже другий рік поспіль здобуває найвищі нагороди, значить, наша поезія — справжня... Тепер Україна як переможниця мусить наступного року брати на себе організацію фестивалю... Як це буде — не уявляю... Адаже, на відміну від Македонії, у нас прохолодне, іноді прикро байдуже ставлення до лірики. Коли я перед поїздкою звернулася до кількох благодійних фондів відшкодувати дорогу, жоден з них не відгукнувся...

Шаїн Емерлаху, директор фестивалю:

— Цьогорічний фестиваль поезії пройшов особливо добре. Була справді захопливотужна поезія! Я як директор особливо тішусь, що можу сприяти творенню всесвіт-

нього комунікативного поля лірики, адже в житті нема нічого прекраснішого за її енергію.

У нас дуже серйозний фестиваль. Ми усвідомлюємо велику відповідальність приймати в себе поетів з різних куточків землі. Тому все має бути на високому рівні! Велика робота проходить вже за кілька місяців до початку фестивалю. По-перше, не тільки готується ґрунт для прийому гостей, здійснюються домовленості про найнеобхідніші речі, а й розшуковуються достойні кандидатури учасників фестивалю.

Робота журі зазвичай починається за місяць до початку фестивалю. Його члени, а це найкращі професори з літературознавства, добросовісно перечитують вірші кожного учасника і виносять свої оцінки. На те, хто і як читає або декламує, попереднє рішення журі не впливає, бо статуетки для двох головних нагород готуються завчасно. На фестивалі журі тільки придивляється, чи раптово вони не помилилися у виборі.

Голова журі, Агрон Туфа — професор з міста Тирану, випускник Московського літінституту ім. М. Горького, першим хопився за вірші Лесі Мудрак, вигукнувши: «Футуризм!!! Хлебніков!!! в українському трактуванні, переосмисленні, доповненні, оновленні... Свіжо, виключно, музично, неподібно на жодного з учасників! Гра словом і формою...».

У Лючії Вілагарсії з Мексики, — то там цілковитий постмодерн, цитатні моменти й екзистенційні мотиви, що не могли не зворушити справжніх словогурманів.

Але інтрига лишається до останнього дня фестивалю... Кожен переживає за свій виступ, не відаючи, що давно все визначено... Зрештою, цьогорічні нагороди — заслужені. І у нас виник тепер величезний інтерес до українського слова... Виявляється, що в особі пані Мудрак ви маєте ще і свій поетичний театр...

Віл Ві, акторка (Македонія):

— Леся Мудрак — без перебільшення — молодець. Я як професійна акторка, яка знімалася в багатьох фільмах і грала в театрі, просто захопилася віртуозним виконанням поезії молодої жінки. Це шось дратівливе і спокусливе, настроєве і агресивне, грайливе і беззахисне... Я тепер стежитиму за твор-

чістю Лесі і вболіватиму за її майбутнє, як за потужну зірку!

МЕДІАОСВІТА ВЖЕ КРОКУЄ УКРАЇНОЮ!

Широке впровадження інтерактивних систем комунікації спричинило помітні трансформації у сфері культури, як позитивні, так і негативні, майже повну зміну матриць свідомості, ціннісних систем і мислення, сприйняття навколишнього світу. Зазначене повною мірою стосується підростаючого покоління, насамперед учнів загальноосвітніх шкіл. Тому створення ефективного механізму критичного осмислення і корегування інформації, отриманої через ЗМІ, відпрацювання особистісної системи ціннісних орієнтацій та формування умінь інтерпретувати інформацію, розуміти її суть, адресну спрямованість, мету інформування, викриття прихованого значення мають усунути негативний вплив на свідомість

учнівської молоді. Саме цим і визначається актуальність впровадження вивчення курсу «Основи медіаосвіти» у навчально-виховному процесі загальноосвітніх закладів України. Про це є відповідний наказ Міністерства освіти й науки, молоді та спорту України від 27.07.2011 р. № 886 «Про проведення Всеукраїнського експерименту з впровадженням медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів України». Не обійшов цей наказ і наш район. Першими взяли участь в експерименті Нижньогірська «Школа-гімназія» № 3. У нашому районі цей заклад має статус «Школа майбутнього» саме через інноваційні нововведення. Це пояснюється тим, що, по-перше, в школі є фахівці, які пройшли

курси підготовки; по-друге, наявність сучасного обладнання; і по-третє, — це бажання учнів сприймати все нове і сучасне.

Мені також запропонували взяти участь у семінарі-практикумі на тему: «Методика використання аудіовізуальних текстів під час уроків та в позакласній роботі», який проходив цього року в місті Ялті за підтримки програми «Засоби масової інформації» Міжнародного фонду «Відродження». Я із задоволенням погодилася, оскільки вважаю, що це ще один крок до самоосвіти, вдосконалення моєї педагогічної майстерності. Також цей напрямок перекується з темою моєї самоосвіти «Використання ІКТ на уроках української мови та літератури». Деякий досвід роботи за цим напрямком я вже маю:

створення презентацій до уроків, буклетів на певні теми (як мої, так і учнівські), використання мовних ресурсів в Інтернет-мережі: робота з енциклопедіями, довідниками, електронними підручниками, словниками; проведення бінарних уроків, використання відео- та аудіоресурсів як на уроках, так і в позакласній роботі. Придбала електронні конструктори уроків і активно впроваджую у життя. Також використовую програмні педагогічні засоби з предметів, які нам запропонували на курсах у КРІППО. Шкода, що їх так мало! Також маємо великий досвід у галузі журналістики: мої вихованці — постійні автори статей, заміток у вашій газеті! Але треба ще багато осягнути мені з медіаграмотності, тож підготовка медіакомпетентних педагогів — важливе завдання сьогоднішнього дня.

Традиційно в загальноосвітніх школах поширені такі види медіаресурсів: кінофільми, відеофільми, магнітофонні записи, записи на компакт-дисках, CD-ROM-енциклопедії, фільми на CD, презентації, навчальні програми, інсталяції і тому подібне. Останніми роками українські школи почали використовувати новий тип медіаресурсів — Інтернет-ресурси (робота з інформацією в режимі online).

У багатьох країнах (Канада, Австралія, Великобританія, Франція та ін.) вже існує система медіаосвіти, що складається в середніх і вищих навчальних закладах. У ряді країн медіаосвіта інтегрована в шкільні предмети, а в Австралії і Канаді, наприклад, вивчення його починається ще в дошкільному віці. На жаль, в Україні зараз роблять тільки перші кроки, хоча це нерідко й використовується на уроках в інтегрованому варіанті або на факультативних (гурткових) заняттях.

Цікаво пройшли семінарські дні у чарівному куточку Ялти — пансіонаті «Вчитель», багато чого нового довідалася, навчилася. Велика подяка організаторам цього заходу: Волошенюк Оксані — виконавчому директору АУП, Плахоцькій Людмилі — методисту КРІППО, Куценко Олені — заступнику директора КРП «Кіновідеопрокат», а також науковому керівнику експерименту з медіаосвіти, нашим тренерам: Дубровському В. Ф. — доценту кафедри історії та соціально-гуманітарних наук Севастопольського міського гуманітарного університету, Скрипнику О. С. та Потаповій В. І. — старшим викладачам кафедри історії, правознавства й методики викладання. Запам'яталися тренінги про рекламу як джерело медіаінформації, значення соціальної реклами в медіапросторі, використання критичного мислення під час аналізу медіапродукції, організація та методика роботи учнівських медіаклубів. Організатори цього заходу забезпечили нас літературою, презентували тільки-но надруковану книгу «Авторські уроки» з розробками занять на дану тематику, безліч інформації записали на електронні носії. Тож роботу розпочинаю не з чистого аркуша, а з арсеналом методичної літератури. Думаю, що все у мене вийде, бо динамічні зміни в галузі ЗМК обумовлюють забезпечення педагогічного процесу винятково активними, творчими, передовими, демократичними кадрами.

Світлана МИРОНЮК,
старший учитель вищої категорії
Нижньогірської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2

«ЛЮБІТЬ УКРАЇНУ, ЯК СОНЦЕ, ЛЮБІТЬ!»

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Основними напрямками патріотичного виховання та громадянської компетентності є:

- формування уявлень про сім'ю, родину, рід і родовід;
- краєзнавство;
- ознайомлення з явищами суспільного життя;
- формування знань про історію держави, державні символи;
- ознайомлення з традиціями і культурою свого народу;
- формування знань про людство.

Для патріотичного виховання важливо правильно визначити віковий етап, на якому стає можливим активне формування у дітей громадянських почуттів: любові до Батьківщини, рідної домівки, поваги та шанобливого ставлення до історії та традицій українського народу.

У своїй діяльності у багато часу приділяю саме патріотичному вихованню дітей, тому що вважаю, що людина, яка живе, зростає, виховується у своїй рідній країні, має знати, поважати і цінувати культуру, звичаї і обряди держави, в якій мешкає.

Важливим напрямком моєї роботи вважаю застосування елементів народознавства як предмета, що вивчає культуру, побут, звичаї рідного народу різних регіонів України.

Долучаючись до народознавства, діти поступово утверджуватимуться у думці, що кожен народ, у тому числі й український, має звичаї, які є спільними для всіх людей. Вивчаючи традиції, народну мудрість,

народну творчість (пісні, казки, прислів'я, приказки, ігри, загадки тощо), розширили уявлення про народні промисли (вишивка, петриківський розпис, яворівська іграшка), учні поступово отримують більш-менш цілісне уявлення про втілену в художній і предметній творчості своєрідність українського народу. Водночас у дітей розширюються знання про характерні для рідного краю професії людей, про конкретних їхніх представників. При цьому вчитель повинен не стігати піклуватися про збагачення знань, скільки про їхнє творче засвоєння, розвиток почуттів дітей. У шкільному віці вони залюбки беруть участь у народних святах і обрядах, пізнаючи їхній зміст, розвиваючи художню здібність, навички колективної взаємодії.

Під час уроків читання, української мови, курсу «Я і Україна» багато уваги приділяю формуванню та розвитку громадянської компетентності, а саме її патріотичної складової. Наприклад, на уроках читання, вивчаючи творчість українських письменників, ознайомлюючись з їхніми творами, діти обов'язково вчать пісні, прислів'я, в яких прославляється наша Батьківщина. Так, у темах, пов'язаних з творчістю Володимира Сосюри, діти співають пісні, обговорюють в парах, що саме письменник хотів сказати своїми віршами, аналізують зміст тексту, тим самим доводять вчителю, чому наша мова солов'їна, чому наша держава славетна.

На уроках «Я і Україна», під час вивчення теми «Народні звичаї та традиції українців» я залучаю рольову гру як засіб формування творчих здібностей. Під час інсценування подій життя українського народу кожна дитина перевілюється у членів родини українців, відчуває і передає настрій, почуття, традиції українського народу, що існують та існують з давніх часів та до сьогодні.

На уроках праці традиційно використовую практичні роботи, які пов'язані із складанням моделей життя та побуту, атрибутів української хати, національного одягу, через плетіння стрічками, апплікаціями з кольорового паперу, нитками, сипучим матеріалом (крупі,

морський пісок, камінці). Метою практичних робіт є цілісний зв'язок між результатом роботи та відображенням побуту, звичаїв українського народу.

На уроках малювання використовую елементи художньої майстерності. Учні отримують завдання на відображення символів України: верби та калини, українського віночка, хатинки, тину, посуду. Робота майстерні завершується захистом творчих малюнків та висловлюванням особистих думок.

На кожному уроці у початковій школі можна використовувати багато цікавого матеріалу, наочності, символіки, яка і буде виховувати у дітей любов та пошану до рідної Батьківщини, водночас формувати

навчальні компетенції, передбачені новим державним стандартом.

Під час проведення виховних заходів з патріотичною метою я вважаю необхідним залучати не тільки дітей, а й їхніх батьків, колишніх своїх випускників, тим самим показуючи наступність між учнями різних вікових категорій.

Такі впровадження елементів української культури дають дітям можливість доторкнутися до джерел українських традицій, звичаїв, показати все різноманіття життя українців.

*Любіть Україну, як сонце, любіть, як вітер, і трави, і води!
В годину щасливу і в радості мить,
любіть у годину негоди!*

Наталья МАЛАЩИНСЬКА,
учитель початкових класів
Новофедорівської школи-ліцею
Сакського району, АР Крим

9 Листопада — день української писемності та мови

МОЯ РІДНА МОВА

Минулого року на осінніх канікулах я з батьками поїхала до міста Києва — столиці України, центру національної культури нашого народу. Ми відвідали «Національний музей мистецтв України», де побачили автопортрет Т. Г. Шевченка; Києво-Печерську Лавру, в якій є мощі Нестора Літописця, Іллі Муромця та інших святих; Китаївську пустинь; театр імені Лесі Українки, де йшла вистава А. Чехова «Дрібниці життя»; Майдан Незалеж-

ності; Андріївський узвіз; Софійський собор, біля якого знаходиться історичний пам'ятник Богдану Хмельницькому. І тільки там, у справжній Україні, у самому її «серці» для мене стало зрозумілим, що я — українка, що мова — це стрижень, на якому тримається наше суспільство. Мова, яку відстоювали письменники, поети, громадські діячі України та інші, дійсно існує. І ми чули її на вулицях, у церквах, метро, музеях, на залізничному вокзалі. І мені вперше захотілося розмовляти українською мовою не

лише на уроці, а в побуті.

Мова — це основа країни, вона — початок великої родини українців, вона — джерело національної гідності народу. Коли я чула на вулицях Києва англійську чи італійську мову, одразу виникала думка: «Чужі!». Чого не було, коли оточуючі розмовляли українською.

Після цих спостережень я хочу зробити висновок: ми — українці — повинні вивчати свою мову, пишатися нею, захищати її, розмовляти нею, передавати її нащадкам.

Марія ПАНОВА,
учениця 8-А класу
Сонячнодолинської ЗОШ,
АР Крим

СВЯТКУЙМО РАЗОМ!

Президент України оголосив 2014 рік Роком Тараса Шевченка. Увесь світ шануватиме пам'ять великого Кобзаря. З метою гідного відзначення 200-річного ювілею видатного митця українського народу Тараса Григоровича Шевченка запрошуємо учнів-дослідників та вчителів-новаторів взяти участь у III Всеукраїнському конкурсі учнівських науково-дослідницьких робіт.

Організаторами конкурсу є Кримська філія Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, Приватний навчально-виховний комплекс «Гімназія-школа-садок «Консоль» м. Сімферополя АРК, Товариство зв'язків з українцями за межами України (Товариство «Україна — Світ»), Кримська філія Національного науково-дослідного інституту українознавства та все-світньої історії МОН України.

Мета конкурсу: формування в учнів знань про Україну та українство як органічну спільність із вселюдством, сприяння самореалізації кожної особистості та нації; виявлення, розвиток і підтримка талановитих та обдарованих учнів; сприяння інтелектуальному й духовному розвитку, підготовці до активної діяльності в галузі науки; виховання патріотизму, любові до своєї Батьківщини, глибокої поваги до держави, історії, традицій, культури українського народу.

Конкурс має відкритий характер. У ньому за власним бажанням можуть брати участь учні 5-7 та 8-11 класів загальноосвітніх закладів усіх типів та форм власності, які виявили схильність до творчої та дослідницької діяльності, виступали зі своїми роботами на уроках, конференціях, семінарах.

Роботи подаються в секції за такими тематичними блоками: «Україна — Крим — мова» (особливості функціонування української мови в Криму, походження українських слів та прізвищ, діалекти, говірки, фразеологізми, сленг, лінгвістика); «Україна — Крим — література» (фольклор, міфологія, доробок поетів і письменників); «Україна — Крим — історія» (історичні події, історичні постаті, історія рідного краю); «Україна — Крим — культура» (культура Криму, театр, кіно, мистецтво, музика, музичні інструменти, архітектура, ремесла, традиції й обряди, обереги, ікони, одяг, духовність, народна медицина, українська кухня); «Україна — Крим — етнос» (характер, доля українців, етнос, великі українці Криму); «Україна — Крим — природа, екологія» (природа, рослинний і тваринний світ Криму, екологія, правова охорона, парки Криму); «Україна — Крим — Шевченко» (розкриття сучасниками феномена Т. Г. Шевченка, родинні зв'язки з Кримом); Аудіовізуальні творчі роботи (за тематичними блоками).

Етапи проведення конкурсу:

I етап — заочний для учнів 5-11 класів — до 1 лютого 2014 року. Роботи потрібно подати до 1 лютого 2014 р. у роздрукованій та електронній формах. Заочна оцінка здійснюватиметься з 1 до 10 лютого.

II етап — очний для учнів 5-11 класів — 15 лютого 2014 р. Конференція-захист відбудеться 15 лютого 2014 р. о 10.00 на базі Приватного НВК «Консоль». Під час проведення конкурсу будуть працювати творчі майстерні, а також серед конкурсантів буде проведено випробування в тестовій формі на найкраще знання відомостей про життя й творчість Т. Г. Шевченка.

III етап — заочний для учнів 8-11 класів (переможців II етапу) — до 1 березня 2014 р. Учні-переможці готують ще один примірник роботи-дослідження й надсилають на Міжнародний українознавчий конкурс до Києва. Дослідникам потрібно підготуватися до письмового випробування за профільними предметами.

IV етап — очний для учнів 8-11 класів (переможців III етапу) — 28-31 березня 2014 року.

Заявки надсилаються на електронну адресу НВК «Консоль»: schoolconsol@mail.ru

Роботи подаються за адресами:

1. 95023, м. Сімферополь, вул. Морська, 5, Приватний навчально-виховний комплекс «Консоль»;

2. 95001, м. Сімферополь, вул. Гоголя, 20, к. 4.

У перших двох конкурсах взяли участь учні 28 навчальних закладів Криму та 1 навчальний заклад Полтавщини, але хочеться розширити географію конкурсу й більше долучити до дослідження українознавства учнів з різних регіонів. З радістю будемо вітати також бажаючих з різних куточків України, бо вже маємо досвід захисту роботи в режимі online.

Роботи переможців серед учнів 8-11 класів подаються на Міжнародний конкурс українознавства, який щорічно проводиться Національним науково-дослідним інститутом українознавства та всесвітньої історії МОН України в Києві.

До складу журі кожної секції входить 3-5 осіб, які є незалежними експертами (викладачі ВНЗ, фахівці з даного напрямку, відомі україністи Криму, члени громадських організацій тощо).

Окрім наукового внеску в збереження історії українського народу, значну увагу приділяємо його звичаям і традиціям. Для учасників та гостей II конкурсу були проведені творчі майстерні «Писанкарство» та «Лялька-мотанка». Цього року плануємо зберегти найкращий досвід і надамо можливість усім бажаючим показати свій талант (виставка робіт, майстер-клас, презентація). Запрошуємо приєднатися до відкритої експозиції, присвяченої Т. Г. Шевченку. Кожен експонат засвідчуватиме особу, яка зробила внесок у збереження культурної спадщини нашої Батьківщини.

Тож давайте «вчитись так, як треба», щоб «мудрість в нас була своя!» Інформація про вимоги до написання науково-дослідницької роботи розміщена на сайті НВК «Консоль» www.uvconsol.at.ua

Координатор Всеукраїнського конкурсу учнівських українознавчих науково-дослідницьких робіт
Валентина Василівна ЛАВРИК

Телефони для довідок: (0652) 51-65-60; 095-591-15-85
Електронна адреса: schoolconsol@mail.ru

«МОВА — НАЙДОРОЖЧА КОШТОВНІСТЬ...»

У кожного народу є його найдорожча коштовність — це його мова. Саме в мові народ звеличує і стверджує себе в історії. Мудрість віків, народу передається через рідну мову. Українська мова — одна з таких мов, що зберігає не лише мудрість віків, але й розвивається далі завдяки своїм письменникам, поетам, науковцям. Мова дозволяє народові бути

народом. Українська мова визначає, що є український народ. Бо не стане мови — не стане й народу. Тому наше завдання зберегти мову, передавати її нащадкам. Українська мова частіше стала використовуватися в побутовому спілкуванні, її частіше можна почути в магазинах, транспорті. Приємно, що люди з повагою ставляться: хто як до рідної

мови, а дехто як до державної. Річ у тім, що в Україні прожива-

ють й інші народності, які мають за рідну іншу мову, але вони повинні поважати мову народу, серед якого вони живуть.

Я стараюсь добре вивчати українську мову, щоб добре нею володіти. Для мене вона теж — як рідна.

Ельмаз АБЛЯКІМОВА,
8 клас, член МАЛІЖ
Сонячнодолинської
ЗОШ, АР Крим

**УКРАЇНЬСЬКА
МОВА**

Українська мова — Мила, рідна і чарівна, Мова нашої країни — Гордість України. Рідна мова

гріє серце Кожної людини. Скільки в нашій мові Принад і краси! Тож любов до неї Все життя неси!

Настя СИДОРОВА,
8 клас,
член МАЛІЖ
Сонячно-
долинської ЗОШ,
м. Судак,
АР Крим

«КОЖНЕ СЛОВО — НАЧЕ НІЖНА КВІТКА...»

У світі багато різних народів. У кожного народу є своя мова, яку він пізнає з молоком матері. З дитинства діти чують коліскові, потім знайомляться з казками, приказками, примовками, в школі вивчають більш серйозні жанри усної народної творчості. В них зберігається душа

народу, а слово є його виразником. Українську мову ми вивчаємо в шкільні роки. Вона — мелодійна, співуча, дуже виразна, а кожне слово багате особливим змістом. За національністю я — кримська татарка, але я з великим захопленням вивчаю українську мову і люблю її. Вона для мене зараз як рідна. Українська мова мені дуже близька і зрозуміла. Шевченківське визначення мови як «диво калинове» дуже красиве і багате, оскільки калина є символом домашнього вогнища, який так бережуть в українській родині. Я із задоволенням дивлюся передачі українською мовою і відчуваю особливу емоційність таких фраз, як «рушник вишиваний», «шепотіння струмочка», «солов'їна пісня»...

Кожне слово в цій мові, наче ніжна квітка на кетязі калини. А її червоні ягідки з кісточками, схожими на серце, символізують палкий характер українського народу. Ось так в українській мові поєднуються ніжність та полум'я, краса та гіркота — усі риси чудової калини.

Я вірю, що народ ніколи не забуде своєї чарівної мови.

Аліє НУСРЕТОВА,
8 клас, член МАЛІЖ,
Сонячнодолинська ЗОШ, АР Крим

ДОРОГА ДО ШКОЛИ

Я прокидаюся рано-вранці. Сонечко тільки-но виходить із-за обрію і лоскоче мене своїм лагідним промінням.

До школи я їду на машині. Живу в селі Лиственне, а вчуся у Нижньогірській загальноосвітній школі № 2. Батьки щодня їдуть у селище на роботу, а я із сестричкою — до школи. Ми сідаємо в авто і починаємо подорож уже звичним для нас маршрутом. Але щоразу дорогою я встигаю побачити щось нове і цікаве. Поїздка починається з невеличкої вулиці, на якій я живу. По ній їдуть учні. Вони поспішають до школи... Село залишилось позаду і ми виїжджаємо на дорогу, немов на алею. По обидва боки дороги розкинувся яблуневий сад. Я бачу, як нахилиється гілля від налитих соком, червоних, немов полотно тореадора, яблук. Далі ми перетинаємо Північно-Кримський канал. Він, наче стрічка, відмежує моє село від сусідніх сіл. Я помічаю, що на березі сидить рибалка й уважно, зосередившись, дивиться на воду. Бажаю йому вдалої риболовлі!

Далі дорога наша йде через село Іванівку. Тут мені дуже подобаються міцні великі дерева, немов охоронці, які ростуть майже біля кожної домівки. За селом простягнулися безкрайні поля. По них ходять грибки, зайняті «тихим полюванням». Праворуч від дороги видніється село Уварівка. Вулиці цього села межують із виноградни-

ками. Я дивуюся, скільки праці й старанності вклали люди, вирощуючи ці смачні ягоди.

Ось і Нижньогірське, наша школа № 2. Виходжу з машини і поспішаю до свого кабінету, до друзів і однокласників, за якими встиг скучити за вихідні дні. Промайнув день у школі непомітно. Насичений різними подіями, новинами. Знову збираюся в дорогу — назад додому.

Тепер ми їдемо іншою дорогою, не менш цікавою. Спочатку в'їжджаємо у Семенне. Це велике доглянуте село. За ним розкинулася широка лани. Тут працюють трактори з сійлками. Селяни поспішають закінчити сівбу, доки стоїть гарна погода. Далі знову перетинаємо канал. Зараз він нагадує мені срібну стрічку, бо вода яскраво блищить на сонці. По обидва боки дороги моє око тішить гай. Тут вирує життя. На дорогу іноді вибігає заєць, їжачок, можна побачити й лисицю.

Знову на нашому шляху село. Воно називається Двуріччя. Саме тут ми перетинаємо річку Салгір і в'їжджаємо у рідне Лиственне. Ось і мій дім. Подорож на цьому закінчується. Наступного дня знову те ж саме. Але щодня відкриваєш для себе гарні кримські краєвиди: лани, степи, лісосмуги... Треба тільки вміти помічати цю красу рідного краю!

Олександр КАЛИНЕНКО,
учень 8-А класу Нижньогірської ЗОШ № 2

У ЛЕБЕДИНІ КОЗАЦЬКОЮ МОГИЛОЮ УВІЧНИЛИ ПАМ'ЯТЬ ЗАКАТОВАНИХ МАЗЕПИНЦІВ

Минуло 305 років, як гетьман Війська Запорозького і голова козацької держави на Лівобережній і всій Наддніпрянській Україні Іван Мазепа виступив зі своїм військом проти московського царя Петра I, ставши на бік шведів під час Північної війни. Він прагнув відокремити Україну від Російської імперії й створити вільну та незалежну державу. Але здобути волю козакам тоді не вдалося, разом зі своїми союзниками вони зазнали поразки у битві під Полтавою. З тих пір історики царської та комуністичної імперій називали мазепинців не інакше як «зрадниками», хоч насправді це Петро I зрадив українському козацтву, порушивши всі попередні угоди про збереження їхніх вольностей.

Після Полтавської битви царські сатрапи вчинили нечуваний кривавий банкет, знищуючи всіх, хто воював на боці Івана Мазепи, допомагав чи просто співчував йому. А скільки було безневинних жертв, не злічити. У листопаді 1708 року військо О. Меншикова вщент знищило Батурин, де було замучено і страчено всіх жителів незалежно від віку й статі. Подібною до Батуринської трагедії була і розправа з мазепинцями у Лебедині. У цей час тут перебувала ставка Петра I. За його наказом князь Меншиков тут чинив слідство й суд над козаками і місцевими мешканцями, які підтримували гетьмана. Вони загинули в страшних муках від найжорстокіших катувань. Їх колесували, садовили на палі, четвертували. За неточними даними з 25 листопада до 26 грудня 1708 року тут було страчено близько 900 прибічників гетьмана. Але ці трагічні події замовчувалися упродовж трьох століть.

Та минули віки і канули в Лету самі імперії. З перших літ незалежності українські патріоти Лебединя загорілися ідеєю увічнити пам'ять закатованих мазепинців. У 1993 році на місці їхнього поховання

була насипана символічна козацька могила. Але місцеві краєзнавці, історики й просвітяни мріяли про спорудження тут справжнього меморіалу, гідного борців за народну волю. На народні кошти було замовлено й виготовлено кам'яного хреста, який з 2006 року зберігався у місцевому краєзнавця Бориса Ткаченка. Але будівництво самого меморіалу з різних причин відкладалося.

І ось в 2013 році за підтримки приватного підприємця Валерія Чалого та міської влади в сквері пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років було насипано курган, на ньому встановлено кам'яного хреста та невеличку капличку з образом покровительки України й українського козацтва Покрови Пресвятої Богородиці. На меморіальній гранітній дошці викарбувано напис: «Славним козакам, борцям за волю України 1708–1709 років. Пам'ять про вас довічна... Від вдячних нащадків».

Майже всі лебединці зібралися 20 жовтня біля меморіалу. Тут були й ініціатори його спорудження, які впродовж двадцяти літ не втрачали надію на відкриття цього пам'ятника, і молодь, що знає про коза-

цьку добу з уроків історії у школах та лекцій у вишах, почесні гості та представники українського козацтва. Панахиду за полеглими козаками відслужив благочинний Лебединського району отець Миколай.

Учасників заходу привітали міський голова Анатолій Троян та голова районної ради Олексій Гордіяш. Вони зазначили, що саме завдяки місцевим краєзнавцям та історикам — почесному громадянину Лебединя Борису Ткаченку, педагогу, історичу та поету Анатолію Удоду, отаману Сумського козачого полку генерал-осавулу Михайлу Безуглому, директору ТОВ «Крук» Валерію Чалому та іншим, не заангажованим комуністичним минулим представникам міста було зведено цей меморіал «Козацька могила». На урочистостях також виступили народний депутат України Ірина Купрейчик, почесний громадянин міста Борис Ткаченко, історик і краєзнавець Анатолій Удод, представники козацтва. У виконанні народного ансамблю прозвучав Державний славень та пісні українського козацтва.

На думку Бориса Ткаченка, у центрі Лебединя, на місці самих катувань і страт українських козаків, також необхідно звести пам'ятник. Його підтримав уродженець Лебединя історик Сергій Шумило, зазначивши, що це місце, як і Берестечко, є священним у нашій історії, адже воно рясно полите кров'ю українських мучеників. І воно мало б ушановуватись всією Україною, сюди мали б здійснюва-

тись загальнонаціональні прощі-паломництва. Приєдналася до такої ініціативи й відома українська співачка Оксана Білозір. У своєму привітанні вона написала: «Я щаслива за відмолені нескорені душі козацькі! Царство Небесне і вічна пам'ять! Маємо ще один маршрут, куди хочеться поїхати, щоб помолитися й схилити свою голову».

Сергій ГОРИЦВІТ

На фото: відкриття козацького меморіалу; звучить славень на честь борців за волю України; учасників урочистостей вітає краєзнавець Борис Ткаченко
Фото: lebedyn.info

БОРЦЯМ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ

Галицький край знаменитий своєю героїчною минулистю, пов'язаною з історією Української повстанської армії. Жодні режими і системи не стерли з пам'яті народної сторінки боротьби за волю і незалежність, за право жити на своїй землі, за рідну мову і Церкву як Храм Божий, а не заволювання організації.

Цьогорічний жовтень багатий на розмаїті національно-патріотичні події. У сам день Святої Покрови галицька громадськість зібралася на межі трьох областей — Львівської, Тернопільської та Івано-Франківської — на знаменну і перспективну подію. Безіменна вершина (456 м над рівнем моря) стала місцем воскреслої пам'яті людської за своїми героями. На цій вершині, яка знаходиться поблизу села Подусільна, встановлено пам'ятник воїнам УПА, а саме місце названо вершиною Василя Івахіва — знаменитого в народі повстанця, вихідця з цього села.

Василь Івахів (1908–1943) — був першим командиром УПА на Волині. Звання підполковника УПА та лицаря Золотої Хреста бойової заслуги 1 класу отримав посмертно...

Організатори встановлення пам'ятного знаку знайшли оригінальне рішення: висока стела у вигляді козацької булави. «Змайструвала» сама природа: високий 10-метровий старий бук з великим наростом прислухався до народної справи! Його знайшли у лісі і пристосували у спеціальне кріплення на пам'ятній вершині. Бетонний фундамент навколо «булави» тримає її міцно і надійно. По спіралі догори спеціально прикріплені слова «Україна. Українці. Єдині», далі — імена вояків-повстанців, які загинули в цих краях. Ще вище, під самим куполом булави — трохстороння конструкція з надписами: «Слава Україні!», «Героям Слава!» та меморіальна табличка «Василь Івахів — Булава-символ незборимої військової сили нації, що зародилась у боротьбі за відновлення своєї Україн-

ської Держави». Далі — Тризуб і купол булави.

На відкритті один з його організаторів — вступив Роман Семчишин запрошував до слова тих людей, які стали рушіями справи. Насамперед, ідейного натхненника, автора пам'ятного знаку, архітектора Ярослава Климовського. Пан Ярослав віддав цій справі своє добре, творче, наповнене українською ідеєю серце, вклав душу і всі професійні зусилля в реалізацію задуманого. З ним поруч були його вірні побратими, які, не шкоду-

ючи часу і сил, наперекір розмаїтими перешкодам, за короткий час встигли виконати ту роботу, яка вимагалась для відкриття першої черги Меморіалу.

Повністю всю задумку автор мрії завершити до 75-ої річниці УПА.

Велику ідею вдалося реалізувати завдяки небагаторозумності небагатим національно-свідомим патріотів України, а особливо директора агрофірми «Дзвони» Зиновія Максимішина, науковця Романа Костирка, голови сільської ради села Подусільна Івана Пія.

Пам'ятник на вершині Василя Івахіва освятив отець Ігор, провівши спочатку Службу Божу, а тоді панахиду за загиблими борцями. Після освячення отець Ігор мав знамениту духовно-проникливу проповідь, якою зачепив і зворушив кожного учасника свято-

вого відкриття. Про історію задуму та можливості реалізації, про героїв нації і потребу пам'яті, про майбутнє України і відповідальність кожного перед загиблими за волю народу говорили учасники святового віче: сільський голова села Подусільна Іван Пія, автор і реалізатор ідеї архітектор Ярослав Климовський, директор агрофірми «Дзвони» Зиновій Максимішин, депутат Львівської обласної ради Ярослав Мудрий, провідник Львівської обласної ОУН Олег Гринюк, автор книги про Василя Івахіва письменник Роман Коритко, кадровий військовий Михайло Курман, відомий громадський діяч Ростислав Новоженець.

...День Святої Покрови видався спокійним, тихим, покритим білим туманом, наче справді захованим від усіх незгод серпанком Материнської опіки. Навколо відкривався краєвид золоті щедрих осей, до неба зносились спільна молитва і линув над полями Гімн України, а навколишній пейзаж прикрасила стрімка стела-булава як символ незборимої волі народу, єдності у добрій справі і вічній пам'яті про борців за рідну землю...

Віра ОЛЕШ

ХОРУНЖА

Час тече і тече нестримно. І нікому його не зупинити. Так є і буде завжди. Та дуже прикро те, що в цій стрімкій течії забуваються навіть великі події, вже не кажучи про імена окремих людей. Забуваються... Поростають диким чорнобилем. Буває, що з плином часу самі по собі, а частіше з чийсь сваволі... Та в історії кожного народу є незабутні золоті сторінки, куди навечно вписуються величні і героїчні постаті тих, хто за своє життя, хай і коротке, але багато зробив для рідного краю, своєї нації. Серед них вирізняється неординарністю постать вірної патріотки України львів'янки Софії Галечко.

Вона народилася 1891 року в заможній родині, де шанували рідну мову, культуру, захоплювалися історією, літературою, любили народну пісню. Все це стало підґрунтям, на якому сформувався характер і вдача Софії: вона стала студенткою одного з престижних університетів у Празі, де з цікавістю опанувала німецьку та слов'янську філологію.

У ті часи прогресивна українська молодь мріяла про незалежну Україну. З цієї метою створювали таємні молодіжно-студентські товариства, де вивчали історію рідного народу, оволодівали військовою справою. В таку організацію вступила Софія Галечко, її подруги — Олена Степанів, Оксана Підвисоцька, Ганна Дмитерко та інші.

...Йшов 1914 рік. Розпочалася Перша світова війна. Вона, невблаганна, докотилася і до Карпат. Софія Галечко разом з іншими студентками залишає навчання, йде добровольцем до шойно сформованого на Галичині Українського військового сичових стрільців (УСС).

Відомий військовий кореспондент тих часів Франц Мольнар безпосередньо на фронті зустрівся з Софією Галечко та її подругами. Врод-

лива, смілива українка вразила його. Ось що він написав про неї: «Сьогодні мав розмову з панною Софією. Вона надзвичайно жіночна, з витонченими рисами обличчя, дуже поважна і дуже гарна. Її руки були ніжні, в очах незмінно світилася якась таємничо мрійлива задума. Далеко-далеко від якої-небудь неповажної думки, вирізнялася поміж дівчатами: з крисом на рамені, гордою поставою, немовби вона силою ідеї, за яку бореться, мала своєрідну лагідну, але непоборну над ними владу. Це вона під Гусним продерлася зі своїм відділом, яким командувала, аж поза лінію російських окопів. Під Синевідськом за розвідку і за бій під горою Маківкою була відзначена військовою нагородою — срібною медаллю «За хоробрість».

Такою високою нагородою відзначали в Українському військовому сичових стрільців особливо відважних вояків. Тому її поважали не лише подруги, але й старші командири, поважні стрільці».

...Особливо важким був бій за гору Маківку, що на Львівщині. Із самого ранку кілька годин біли на горі гармати. Все стріляли і стріля-

ли вороги. Над окопами стрільців не виціліло жодне дерево. Були вбиті і поранені.

І ось пішли в атаку піхотинці противника. Першу, другу, третю відбили сичові стрільці. Надвечір їх залишилося обмаль: кілька десятків, і в тому числі підхорунжа Софія Галечко, і ще декілька дівчат з її чети. Підмоги не було. Відступили. Та наступного дня відбили у ворога гору Маківку. Відступаючі військового ворога відкрили шалений вогонь по окопах. А через годину пішли на штурм. Вбито командира... Йдуть та йдуть ворожі піхотинці з рушницями наперевіс.

І раптом на повний зріст піднялася струнка Софія, гукнула: «Вперед! За мною, хлопці!». І в атаку рушили стрільці.

В цьому бою не лише відбили ворога, але й зайняли його окопи. Кмітливу, відважну Софію Галечко за цей бій відзначено нагородою Вищого Командування. Серед українських героїчних жінок вона була однією з перших удостоєна офіцерського звання — хорунжою.

Майже два роки служила Софія в Українському військовому сичових стрільців. І лише за станом здоров'я вибула з його лав. У наказі від 16 березня 1916 року про це було сказано так: «Хорунжа Софія Галечко на підставі лікарської комісії за станом здоров'я вибуває з рядів УСС».

У 1914 році, коли розпочалася світова війна, вона однією з перших вступила в ряди УСС, щоб разом з іншими боротися за кращу долю України. Вона була дівчиною, але мужньо зносила всі військові труднощі, нарівні з чоловіками. Спершу була рядовою, пізніше командиром чети. Зі своїм жіночим загоном з боями пройшла від Карпат до річки Стрипи. Своєю хоробрістю та відвагою заслужила вона довіру Вищого Командування і поважних стрільців. «Виношу їй по-

дяку від імені Вищого Командування і бажаю їй успіхів в її подальшому житті».

Невдовзі Софія поїхала в гості до своєї кращої подруги Оксани Підвисоцької в мальовниче гірське село Пасічне Івано-Франківської області. Тут піднялися на високу полонину, зачаровану різнобарвними квітами. Зачарована красою, Софія на повний голос заспівала улюблену пісню «За світ встали козаченьки». Її підхопила Оксана. Відтак згадали дівчата про нелегкі, але пам'ятні будні військового життя.

День був напрочуд сонячний, політньому спекотний. Внизу вабила прохолодою стрімка річка. Подруги, жартуючи, хлопалися водою, а потім стали купатися. Тут і трапилася непоправна біда. Оксана озирнулася, гукнула подругу, та вже не побачила її, — бо вир закрутив, а потім вичинув далеко під берег річки тіло неживої вже Софії.

Трагічна доля. Та ще за радянських часів усе робилося для того, щоб український народ не знав яскравих сторінок своєї історії. Особлива заборона була покладена на все, що стосувалося Українських сичових стрільців.

Та правда — не посередина... Вона там, де їй належить бути: в ядрі істини. В історії, яка вона є. Повертаються імена забутих синів і дочок — вірних патріотів України.

Сьогодні одна з вулиць міста Львова названа ім'ям Софії Галечко. Її могила на високій горі серед смерек у Пасічному, що на Івано-Франківщині, доглядають як поховання героїчної української жінки.

Марія ГАЛУК,
викладач, хорівий диригент,
член Всеукраїнської національної
музичної спілки, член Всеукраїнського
товариства «Просвіта»
імені Т. Г. Шевченка

м. Київ

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЛИСТОПАД

1867 р. — оперою Олексія Верстовського «Аскольдова могила» розпочав свій перший сезон постійний оперний театр у Києві.

1909 р. — відбулись установчі збори членів Київського товариства повітроплавання.

1918 р. — у Пряшіві закарпатські українці створили Руську народну раду.

Народилися:
1758 р. — Мелетій Модест (світське ім'я — Михайло) Гриневецький, український церковний діяч, історик, джерелознавець, педагог, краєзнавець і колекціонер.

1883 р. — Остап Луцький, український громадсько-політичний діяч, публіцист, поет, член «Молодої музи», автор збірок поезій «3 моїх днів» (1905), «В такі хвили» (1906). Співредактор часопису «Буковина» (1907-1914). Протягом цих років фактично редагував часопис, що дуже позитивно

О. Луцький

позначилося на якості газети. У ці роки якісно змінилося публіцистичне та літературне наповнення газети. Завдяки активній публікації на сторінках «Буковини» творів «молодомузівців», багато з них швидко стали популярними у тогочасному літературному процесі. Літературний псевдонім «О. Люнатик», «Немирич», О. Л-ий, О-п Л-й, Л. Потужний літературний критик.

Написав низку літературно-критичних статей, присвячених літературному процесові кінця XIX — початку XX століття, в яких проповідував модерністські шляхи розвитку літератури, стверджував про необхідність зба-

гачення та урізноманітнення естетичних та художніх принципів в українській літературі.

1887 р. — Дмитро Вітовський, головнокомандувач УГА, військовий міністр ЗУНР.

1900 р. — Михайло Теліга, кубанський бандурист, учасник визвольної боротьби.

Померли:

1985 р. — Яків Гніздовський, український художник, графік, кераміст, мистецтвознавець. Малював олійними фарбами й темперою, різномі тврдими барвниками, гравірував на дерев'яних і металевих дошках, іноді займався скульптурою малих форм. Його спадщина складає сотні картин та більш ніж 300 гравюр (ксилографії, офорти та ліногравюри).

2002 р. — Іван Кандиба, член-засновник Української робітничо-селянської спілки (1960) та УГГ (1976), голова ДСУ, голова Проводу ОУН в Україні.

9
День української писемності і мови.

За православним календарем — це день вшанування пам'яті Преподобного Нестора-Літописця.

1882 р. — у Єлисаветграді з п'єсою «Наталка Полтавка» дебютував український театр Марка Кропивницького.

1938 р. — у Хусті з метою військового вишколу учасників українського національного руху і для організації оборони Карпатської України утворена напіввійськова організація «Карпатська Січ».

1956 р. — Президія Верховної Ради СРСР ухвалила указ «Про заборону колишнім очільникам й активним учасникам українського націоналістичного підпілля, які були засуджені й відбували пока-

решення в області УРСР».

1961 р. — місто Сталіно дістало назву Донецьк.

1962 р. — місто Станіслав перейменоване на Івано-Франківськ.

1976 р. — створена Українська Гельсінська група (Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод), об'єднання діячів українського правозахисного руху.

Членами-засновниками УГГ були: Руденко Микола Данилович (керівник групи), Бердник Олександр Павлович, Григоренко Петро Григорович, Кандиба Іван Олексійович, Лук'яненко Левко Григорович, Мешко Оксана Яківна, Матусевич Микола Іванович, Маринович Мирослав Франкович, Строкач Ніна Антонівна, Тихий Олексій Іванович.

Підставою для утворення УГГ були постанови про права людини Заключного акта На ради у справах безпеки й співпраці в Європі у Гельсінкі 1975 р. Згідно з основоположною декларацією УГГ її метою є сприяння виконанню в Україні постанов Заключного акта: збирати докази порушення тих постанов та скарги постраждалих; доводити факти порушення прав людини та націй в Україні до відома ширших кіл української та міжнародної громадськості, до урядів держав, які підписали Заключний акт.

Народився:
1872 р. — Богдан Лепкий, український поет, прозаїк, літературознавець, критик, перекладач, історик літератури, видавець, публіцист, громадсько-культурний діяч, художник.

Б. Лепкий

Помер:
1794 р. — Григорій Сковорода.

10

Всесвітній день науки.

Всесвітній день молоді.

1709 р. — за наказом Петра I були проведені каральні дії московських військ із захоплення і знищення столиці гетьмана Мазепи Батурина і його мешканців. В ході цих дій були вирізані всі мешканці міста, незалежно від віку і статі. За різними оцінками загинуло від 11 до 15 тисяч батуринців. В історію України ці події увійшли під назвою «Різанина в Батурині». Саме місто було пограбоване, в тому числі і православні храми, а потім за наказом Меншикова було спалене, а церкви знищені.

Тогочасні газети так описували події у Батурині — «Страшна різанина», «Вся Україна в крові», «Жінки і діти на вістрях шабелі». З такими назвами виходили провідні газети Франції — «Gazette de France», «Paris Gazette», «Lettres Historique», «Mercure historique», «Clef du Cabinet». Вони писали, що «страшний цар жадібний до крові в Україні... Всі мешканці Батурина, незважаючи на вік і стать, вирізані, як наказують нелюдські звичаї московітів»; «Вся Україна купається в крові. Меншиков показує жахи московського варварства».

1723 р. — заарештований Павло Полуботок, чернігівський полковник, наказний гетьман Лівобережної України (1722-1724 рр.).

1764 р. — Катерина II скасувала гетьманство, передавши всю повноту влади в Україні президенту Малоросійської колегії Петру Рум'янцеву.

1928 р. — у Києві відкритий будинок-музей Тараса Шевченка.

Померли:
1838 р. — Іван Котляревський, письменник, перший класик нової української літератури.

1873 р. — Михайло Максимович, україн-

ський історик, філолог, етнограф, ботанік, поет, перший ректор Київського університету.

11

1917 р. — український полк, сформований з делегатів III Всеукраїнського військового з'їзду, придушив більшовицьке повстання в Києві.

Народився:
1894 р. — Віктор Чекірда, отаман Чорний Ворон.

12

1871 р. — в Одесі дебютує як актор-професіонал Марко Кропивницький (у виставі за п'єсою Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці»).

1918 р. — гетьман України Павло Скоропадський узаконив автокефалію Української православної церкви (УАПЦ).

1967 р. — у Нью-Йорку відбувся Перший світовий конгрес вільних українців.

1992 р. — в Україні введено в обіг український карбованець як купон Національного банку України.

Вихід України з рубльового простору. Хоча купони багаторазового використання планувалось ввести для використання лише на 4-6 місяців, вони проіснували до 1996 року, взявши на себе весь інфляційний удар.

Померли:
1803 р. — Петро Калнишевський, останній кошовий отаман Запорозької Січі у 1762 та 1765-1775 роках. Після ліквідації Запорозької Січі 4 червня 1775 року разом із старшиною Калнишевського було заарештовано і на пропозицію Потьомкіна довічно заслано до Соловецького монастиря, куди доправлено наприкінці липня 1776 року. Православний святий (вшановується як Петро Багатостраждальний).

1941 р. — Кость Левицький, український публіцист, адвокат, голова уряду Західноукраїнської Республіки у 1918-1919 рр.

13

1918 р. — розпочалося таємне засідання Української національної спілки, на якому створено Директорію — найвищий орган державної влади УНР.

Народилися:
1889 р. — Остап Вишня (Павло Губенко), український письменник, новеліст, класик сатиричної прози XX ст. Начальник медично-санітарного управління Міністерства залізниць УНР. В'язень сталінських концтаборів.

1905 р. — Ніл Хасевич, художник, учасник визвольної боротьби у лавах УПА.

1913 р. — Герман Жуковський, український композитор, педагог, народний артист УРСР. Автор 9 опер («Від широкого серця», «Перша весна»); балетів («Лісова пісня», «Дівчина і Смерть»).

1943 р. — Мустафа Джеміль, український політик, один із провідників кримськотатарського національного руху.

Помер:
1923 р. — Іван Липа, український громадський діяч, письменник, лікар.

Батько Юрія Липи. Один із засновників Братства Тарасівців.

14

1918 р. — законом, підписаним гетьманом Павлом Скоропадським, створена Українська академія наук. Першим президентом обрано академіка Володимира Вернадського.

1918 р. — проголошено Директорію УНР.

1939 р. — Верховна Рада УРСР затвердила Закон про возз'єднання Західної України з УРСР.

1944 р. — у Києві відкрився Державний музей українського мистецтва.

Народився:
1912 р. — Андрій Малишко, український поет, перекладач, літературний критик.

БАЧИТИ І ДУМАТИ!

Символіка — характерна ознака творчості кримськотатарського художника Асана Бараша (Сейдаметова) простежувалася і в концепції його персональної виставки, що демонструвалася в кінці жовтня — на початку листопада в Кримській республіканській організації Національної спілки художників України і приурочувалася власному піввіковому ювілею. Експозиція налічувала п'ятдесят картин — стільки ж, як і років. І ця багатозначна закодованість змушувала глядача з перших хвилин огляду думати над змістом узагальнених уявою і пензлем художника образів і композицій, вражала незвичайністю сюжетів з фантастичними фігурами не то інопланетян, не то клітинних, амєбоподібних істот («Десерт») чи людей, як вівці («Кульбабки»). Їх можна осмислювати і трактувати як реальність і містику: знаки, символи, сни...

У цьому дивовижному образотворчому середовищі, де бачимо і станкові реалістичні картини, і стилізовані в манері наївної фантазії, немов кадри зарубіжних трилерів, поєднуються образи і кольори де-

коративно-площинного східного живопису з експресією почуттів Заходу, для якої характерні складні емоційні стани, болісна жага ідеалу і гармонії світопорядку в той час, як він, цей світ, щоденно роздирається сонмом суперечностей і відчуттям катастроф. Ширість і відвертість, чистота і висока естетична значущість ліній і фарб пов'язані з коренями автора в східній народній культурі.

А. Бараш народився в Ташкенті. Там закінчив Республіканське художнє училище ім. П. Бенькова і відділення монументального живопису театральнo-художнього інституту. У Крим переїхав у 1992 році і поселився спочатку в с. Щасливому Бахчисарайського району, яке називалося раніше Озенбаш, яке в перекладі з кримськотатарської мови означає «село біля джерела», звідки родом були його предки. Він вивчав традиції свого народу, його побут, свята і звичаї. І ця своєрідність кримськотатарської культури, повернення народу з депортації, облаштування і нове життя відображені художником яскравими і виразними національ-

ними мотивами в жанрових картинах, пейзажах і натюрмортах, створених протягом останніх двадцяти років.

Автор виражає своє захоплення працьовитістю і трудолюбством людей, щасливими сім'ями і свою вважає однією з них: у нього ростуть троє дітей. В умовній мові образотворчого мистецтва смислове навантаження переднього плану він покладає на людей, тварин, птахів і комах. Наприклад, скрупульозно, до найдрібніших деталей малює бджолиний рій, осине гніздо у вигляді соняшника.

— Відмовившись від розповідності, Асан Бараш створює образи, в яких гротеск, іронія і нещадна правда спонукають думати, переживати і співпереживати з автором, — говорить мистецтвознавець, завідувач виставково-експозиційного сектора Всеукраїнського інформаційно-культурного центру Ельміра Черкезова.

І це почуття відповідальності за світ навкруги, який потрібно берегти, філософська глибина і біль легко прочитуються в алегоріях, метафорах та інших формах думки

автора. Щоб розбудити в нас дух, піднятися над повсякденністю, він звертається до загальнолюдських цінностей з вічними темами боротьби добра і зла, світла і п'ятми... Драматизмом і криком відчаю просякнуті твори останніх років: «Робство», «Благання», «Дзеркало», «Вандалізм». За його художніми розробками можна ставити діагноз суспільству, отримувати соціально гострі уроки з минулого, щоб знайти вихід із цивілізаційних глухих кутів і мріяти про майбутнє.

Після переїзду в 2007 році з сім'єю в Бахчисарай А. Бараш створює серію наповнених поетичною чарівністю пейзажів «На Південно-

му березі», «Кипариси», натюрмортів з квітами — ірисами, хризантемами, айстрами. Вони демонструють нам красу світу, звертають увагу на крихітність природи і людини в ній.

З успіхом відбулися персональні виставки художника в багатьох містах Криму: Сімферополі, Севастополі, Алушті, Саках, Бахчисарай, в одній з картинних галерей США, а його роботи поповнюють приватні колекції шанувальників образотворчого мистецтва різних країн.

Нова виставка, що вражає масштабністю замислу, гіперболізованими акцентами на негативних явищах і вадах суспільства, великим форматом картин на півністі в трьох експозиційних залах першого поверху Будинку художника в Сімферополі, за словами виступаючих на відкритті колеґ-художників, — це поле, на якому думається про плінність людського буття, це сад Бараша, який розквітнув на кримській палітрі.

Сам же художник про себе говорить:

— Ділюся з глядачами тим, що мене турбує, чим я живу.

І ця правда — основа, ядро його художньої творчості, до невеликого зрізу якої, без декоративної пластики та графіки, дала можливість доторкнутися ювілейна експозиція.

Валентина НАСТІНА

НАЧЕ ВЧОРА СТІЛИСЬ ЮНКА З ЮНАКОМ...

Я давно вже хотіла розповісти про подружжя Марії і Анатолія Гукових. Вона приїхала з Івано-Франківської області в м. Севастополь у 1961 році й пішла працювати в радгосп «Золота балка». Тут познайомилася з місцевим хлопцем з 1-го відділення — приїшла з подружкою на спортивний майданчик, де він грав у волейбол. 6 листопада 1963 року вони одружилися, і в них народився через рік син Сергій, а в 1974 році донька, яку назвали Оксаною. Діти росли, вчилися, одружилися, у них появились свої діти.

Сергій працює в Балаклавському рудоуправлінні мотористом, грає на гітарі. Має двох дочок — Ганна закінчила коледж і викладає в школі українську мову і літературу, Катерина буде бухгалтером.

Оксана служить в прикордонних військах і

теж, як і мати, любить українську пісню, вступила до філіалу університету культури в Сімферополі. Має двох дочок: Олександра вчиться в Гурузії, а Марія-Анжеліка (подвійне ім'я на честь бабусі) ходить до 3-го класу.

Марія Гукова пропрацювала завідувачем клубу в «Золотій балці» 30 років, 7 років — на виноградниках та 7 років — завідувачем бібліотеки. У 1980-х роках їхню агітбригаду возили по цехах і бригадах, де співали в українських костюмах співали й українські пісні.

У 2005 році вступила в партію Юлії Тимошенко «БЮТ» разом з чоловіком і сином. Вони брали участь у виборах і до цього часу голосують за що політичну силу. Пані Марія — велика українська патріотка, вона в Балаклаві вперше зареєструвала нашу українську греко-католицьку громаду імені Андрія Первозванного на III відділенні ТОВ «Золота балка».

Тодішній директор агрофірми В. В. Сілаков виділив приміщення колишнього занедбаного магазину на 10-му кілометрі Балаклавського шосе за символічну плату.

Разом з отцем Петром і чоловіком привозили шифер, цемент, штукатурили, білили, повністю зробили ремонт. Потім у церкві Марія співала замість дяка, була замість касира, прибиральниці.

Відкриття церкви відбулось на Різдво Христове 2001 року. Хоч вона була і в маленькому пристосованому приміщенні, все ж це стало знаковою подією для проросійського міста, українці показали вміння самоорганізуватися.

— Ну і що, що на українському язику, всьо ведь понятно і как красиво... — казали тоді балаклавці і севастопольці після церковних служб.

У цій церкві їх вінчали та хрестили чоловіка, він народився в Балаклаві і, як

виявилось, був нехрещений. Марія приїхала з Західної України, її чоловік Анатолій ніколи не докоряв їй, що вона віруюча і ходить до церкви, бере участь у всіх заходах, які проводять українська громада і церква. Важливо і те, що вони мають спільні погляди на незалежність України.

Марія Гукова часто з радістю пригадує, як брала участь у пісенному конкурсі, організованому кілька років тому газетою «Кримська світлиця», яку вона передплачує. Не шкодує, що не посіла перше місце, але пишається тим, що потрапила в двадцятку краших. Деякі статті з газети вона копіює та розсилає рідним і знайомим. Важливими подіями життя

вважає народження дітей та онучок, роботу в радгоспі «Золота балка», організацію церкви, з'їзд БЮТ у Києві, вступ до Об'єднання українських націоналістів-державників ОУН(д). Її життєвий принцип: робити добрі справи, жити й ставитися до людей так, як хочеш, щоб вони ставилися до тебе. Тому вони разом з чоловіком витримали всі випробування і перешкоди, подолали всі негаразди і труднощі.

Я дуже рада, що в Севастополі є такі люди, які люблять свою рідну Україну, нашу культуру, пісню і мову. І я бажаю щастя і вітаю цю пару з 50-річним ювілеєм подружнього життя. Нехай їм щастить, а всім нам — миру і злагоди. Слава Україні!

Богдана ПРОЦАК

м. Севастополь

Золоте весілля — дійство небуденне.
Хто його дждався, знай, благословенний!
Простелилась доля диво-рушником,
Наче вчора стрілись юнка з юнаком,
Наче тільки вчора поєднали руки...
І коли зросли це діти і онуки?

Хто шукає скарбу аж на дні морському...
Кожен з вас вже має срібло-злото вдома:
Золота дружина, злотий чоловік,
Золота півсотня — молодіжний вік!

Славимо-вітаємо «молодіят» сьогодні,
Зичимо-бажаємо другої півсотні!
І нехай за вікнами сонце чи сльота,
Гучно вам лунає «Многа літа»!

Галина МИХАЙЛИК

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральнo-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.:** (044) 498-23-64; **e-mail:** nvu.kultura.porhun@gmail.com